

Poročilo o spremljanju revščine in socialne izključenosti v Sloveniji

***ODPRAVA REVŠČINE JE POLITIČNA
ODLOČITEV!***

September, oktober 2022

Vsebina

EVROPSKA MREŽA ZA BOJ PROTI REVŠČINI (EAPN) IN MREŽA EAPN SLOVENIJA	3
2. KLJUČNE UGOTOVITVE LETOŠNJEGA POROČILA	4
2. REVŠČINA IN MATERIALNA PRIKRAJŠANOST	5
3. SOCIALNI TRANSFERJI.....	6
IZRAČUN VIŠINE MINIMALNIH ŽIVLJENJSKIH STROŠKOV	6
SOCIALNI TRANSFERJI: 2021 IN 2022	6
IZPOSTAVLJAMO: VARSTVENI DODATEK.....	8
IZPOSTAVLJAMO: STAREJŠI	9
MESEČNA DINAMIKA DO NOVEMBRA 2021	10
MESEČNA DINAMIKA DO AVGUSTA 2022	12
DODATNO	13
STATISTIČNA PRILOGA.....	16
4. KAJ SE MEDTEM DOGAJA IZZA ŠTEVILK?	21
DRUŠTVO KRALJI ULICE	23
ZAVOD TRI, ŠKOFJA LOKA	24
DRUŠTVO MOZAIK.....	25
ZVEZA PRIJATELJEV MLADINE MOSTE POLJE	25
RDEČI KRIŽ SLOVENIJE OBMOČNO ZDRUŽENJE LJUBLJANA.....	27
ZVEZA PRIJATELJEV MLADINE SLOVENIJE.....	28
ZVEZA DRUŠTEV UPOKOJENCEV SLOVENIJE.....	29

EVROPSKA MREŽA ZA BOJ PROTI REVŠČINI (EAPN) IN MREŽA EAPN SLOVENIJA

Evropska mreža za boj proti revščini (EAPN), ustanovljena leta 1991, je največja evropska mreža nacionalnih, regionalnih in lokalnih mrež ter evropskih organizacij, ki delujejo na področju boja proti revščini in socialni izključenosti. Trenutno združuje 31 nacionalnih mrež in 13 evropskih organizacij, katerih glavne dejavnosti so povezane z bojem proti revščini in socialni izključenosti. EAPN deluje za osebe in z osebami z izkušnjo revščine ter z njimi kot ključnimi deležniki sooblikuje politike na nacionalni ter EU ravni. Spodbuja ukrepe za odpravo revščine in socialne izključenosti, ozavešča problematiko revščine med strokovno in laično javnostjo ter ljudem, ki živijo v revščini, nudi opolnomočenje in zagovorništvo. EAPN ima svetovalni status pri Svetu Evrope in je ustanovna članica Socialne platforme, največje mreže evropskih nevladnih organizacij s področja sociale.

Maja 2019 je 13 organizacij ustanovilo mrežo EAPN Slovenija. Slovensko članstvo je bilo na evropski ravni uradno potrjeno septembra 2019 na Generalni skupščini EAPN v Helsinkih.

EAPN Slovenija, ki jo koordinira CNVOS, trenutno sestavlja 19 organizacij:

- Društvo Delavska svetovalnica
- Društvo Forum za enakopraven razvoj
- Društvo Gibanje za dostojno delo in socialno družbo
- Društvo Informacijski center Legebitra
- Društvo za pomoč in samopomoč brezdomcev Kralji ulice
- Društvo prostovoljcev Vincencijeve zveze dobrote
- Društvo ŠKUC
- Društvo Ženski lobi Slovenije
- Mirovni inštitut
- Mozaik, društvo za socialno vključenost
- OPRO, zavod za aplikativne študije
- Rdeči križ Slovenije – Območno združenje Ljubljana
- Univerza za tretje življenjsko obdobje, združenje za izobraževanje in družbeno vključenost
- Zavod za podporo in zavezništvo transspolnih oseb Transfeministična iniciativa TransAkcija
- Zavod Tri, Zavod za trajnostne skupnostne prakse
- Zveza društev upokojencev Slovenije
- Zveza prijateljev mladine Domžale
- Zveza prijateljev mladine Ljubljana Moste-Polje
- Zveza prijateljev mladine Slovenije

Ključna prizadevanja EAPN Slovenija so usmerjena v odpravo revščine in socialne izključenosti vseh marginaliziranih skupin, posameznic in posameznikov, temelječ na njihovih izkušnjah in potrebah. Med ključnimi področji delovanja EAPN Slovenija so dolgotrajna oskrba, stanovanjska politika, prekarnost, dostop do zdravstvenih storitev, interseksionalnosti itn., pri čemer se vsebinski fokusi dopolnjujejo in dodajajo glede na interes in kapacitete članic.

2. KLJUČNE UGOTOVITVE LETOŠNJEGA POROČILA

- Nevladne organizacije, ki se dnevno ukvarjajo s pomočjo osebam v ranljivem položaju opažajo **kombinirano revščino, ki je posledica več dejavnikov**, in katero država zagotovo ne naslavlja ustrezno.
- Sicer je država res priskočila na pomoč z izplačili enkratnih zneskov za ublažitev posledic (energetske) krize, a **velike sistemske pomanjkljivosti, skozi katero pronicajo prav ti vzorci kombinirane revščine, so vse bolj kronične**.
- Tako je ta ista država recimo s **prenosom varstvenega dodatka** iz sistema socialnega zavarovanja v sistem socialnega varstva drastično znižala število prejemnikov in prejemnic varstvenega dodatka, in še dandanes potencialni upravičenci in upravičenke ne upajo vložiti vloge za varstveni dodatek, ker verjamejo da bodo zaradi tega ob hišo ali zemljo. Prav tako je **izračun višine minimalnih življenjskih stroškov** (zadnji je bil pravkar opravljen (iz ocene stroškov v letu 2022 in strukture izdatkov v letu 2018) vsakokratno podvržen političnim pritiskom debate o »pasti revščine«, in posledično politično sprejeta višina minimalnih stroškov (od katerih je odvisna višina cele vrsta socialnih transferjev) ni enaka izračunu.
- Hkrati pa **plače zaposlenih ne dohajajo vse višjih mesečnih življenjskih stroškov**, kar se morebiti še najbolj odraža ob vse višjih cenah tržnih stanovanjskih najemnin, ki so popolnoma izven kakršnekoli javne regulacije. Dvig življenjskih stroškov ob epidemiji nizkih plač pa proizvaja vse več uporabnikov nevladnih organizacij, ki krpajo družinski proračun z delom na črno.
- Obenem pa **preveliko poudarjanje nadzorstvene in administrativne funkcije socialnega varstva na eni strani ob stihijskih trgih na drugi strani** (trg dela, stanovanjski trg) ne samo da povzroča ogromno stisk posameznika in posameznice, ki sta v ranljivi situacijah skorajda avtomatsko stigmatizirana oziroma stigmatizirana. Temveč tudi recimo grobo pokaže vse pomanjkljivosti **javnega sistema pomoči žrtvam nasilja v družini. Katerih je po pričevanju nevladnih organizacij vse več**. In katere se znajdejo ne »samo« v krogu nasilja, temveč praviloma tudi v krogu revščine.
- Društva in zavodi, ki delajo neposredno z ranljivimi skupinami prebivalstva, in s katerimi smo opravili pogovore, medtem opažajo, da je med njihovimi uporabniki vse več **revnih zaposlenih**, torej zaposlenih, ki sicer prejemajo redne dohodke iz dela, a so le ti pre nizki. V veliko primerih te osebe potem rešujejo svojo situacijo z dodatnim delom na črno; **veliko je dolgov iz naslova plačila osnovnih mesečnih življenjskih stroškov**. Odklopov elektrike je tako še vedno preveč; opažajo zelo težko situacijo oseb, ki **prejemajo (zelo nizka) nadomestila za invalidnost**; porast ločitev, predvsem zaradi **posledic nasilja v družini**. Večinoma so to ženske, ki se umikajo, več kot 90 odstotkov je primerov, ko se mame umaknejo z otroki. Žrtev partnerskega nasilja pa praktično dostikrat nima nobenih ustreznih pogojev, se pravi da nima kam iti, da ne more kar čez noč najti druge, tj. ustrezne nastanitve, obenem pa se cene najemnin opazno zvišujejo; **vedno več je enostarševskih družin, ki živijo v slabih ekonomskih razmerah**. Te družine, ki živijo v revščini, niso vedno rezultat nasilja. Ugotavlja se tudi, da je v veliko družinah, ki živijo v revščini prisotna bolezen, tako bolezen staršev ali otrok; opažajo odprto **diskriminacijo pri dostopu do (najemnih) stanovanj**; naraščanje **število brezdomnih žensk**; predvidevajo, da se **bo zgodil porast težav v duševnem zdravju oseb**. Na TOM telefonu® – anonimnem telefonu za otroke in mladostnike se že od konca prvega vala epidemije zaznavajo veliko duševno stisko tudi pri otrocih in mladostnikih; vse več je **starejših uporabnikov, iz (ženskih) enočlanskih gospodinjstev** z zelo slabo socialno mrežo; še vedno je veliko oseb **podinformiranih glede možnosti pomoči**. Osebe dostikrat ne vedo, da jim tudi kot zaposlenim pripadajo določene pomoči iz javnih sredstev, ne vedo za humanitarne organizacije, ki jim lahko pomagajo tudi finančno; v ranljivem položaju posameznika je zelo veliko odvisno od njegove (širše) **socialne mreže, ki pa je te osebe dostikrat preprosto nimajo**.
- Večje nevladne organizacije, vključene v pogovor, medtem tudi opozarjajo, da so v zadnjem letu bile humanitarne organizacije deležne **manj materialnih in finančnih donacij, potrebe pa ostajajo enake oz. jih letošnjo zimo pričakujemo še več**.

2. REVŠČINA IN MATERIALNA PRIKRAJŠANOST

Prag tveganja revščine v Sloveniji je leta 2021 znašal 771 EUR na mesec. Pod njim je živelo 11,7 % prebivalcev in prebivalk Slovenije. Tveganju socialne izključenosti je bilo izpostavljenih 13,2 % oseb. Stopnja tveganja revščine je bila v 2021 11,7-odstotna in se je v primerjavi z letom prej znižala za 0,7 odstotne točke. Z dohodkom, nižjim od praga tveganja revščine, je živelo približno 243.000 prebivalcev in prebivalk Slovenije.

Prag tveganja revščine je za enočlansko gospodinjstvo znašal 771 EUR na mesec oz. 32 EUR več kot v prejšnjem letu, za štiričlansko družino (dva odrasla in dva otroka, mlajša od 14 let) 1.619 EUR, za dvočlansko gospodinjstvo brez otrok pa 1.156 EUR na mesec.

Med 243.000 osebami, živečimi z dohodki, nižjimi od praga tveganja revščine, je bilo 85.000 upokoencev in upokojenk, 46.000 delovno aktivnih, 40.000 mladoletnih otrok, 38.000 brezposelnih in 34.000 drugih oseb (nezmožnih za delo, gospodinj, študentov in študentk, drugih neaktivnih in nerazvrščenih oseb).

Če v dohodek ne bi šteli socialnih transferjev (družinskih in socialnih prejemkov), bi bila stopnja tveganja revščine 21,2-odstotna. Če bi od dohodka odšteli še pokojnine, bi se stopnja tveganja revščine zvišala na 40,3 %.

Dohodek je bil med gospodinjstvi porazdeljen nekoliko enakomerneje, saj se je vrednost Ginijevega količnika znižala za 0,5 odstotne točke, vrednost razmerja kvartilnih razredov pa za 0,1 odstotne točke.

Stopnja tveganja socialne izključenosti je bila 13,2-odstotna in se je v primerjavi s prejšnjim letom znižala za 1,1 odstotne točke. Tveganju socialne izključenosti je bilo izpostavljenih približno 275.000 prebivalcev.

Zmanjšanje števila oseb, izpostavljenih temu tveganju, je bilo posledica znižanja vrednosti vseh treh kazalnikov socialne izključenosti: stopnje tveganja revščine (za 0,7 odstotne točke), stopnje resne materialne in socialne prikrajšanosti (za 0,8 odstotne točke) ter stopnje zelo nizke delovne intenzivnosti (za 0,3 odstotne točke).

Delež oseb, ki so bile sočasno izpostavljene vsem trem oblikam socialne izključenosti, je ostal enak. Teh najranljivejših oseb je bilo 0,3 %.

(Statistični urad republike Slovenije, 16.6. 2022)

3. SOCIALNI TRANSFERJI

IZRAČUN VIŠINE MINIMALNIH ŽIVLJENJSKIH STROŠKOV

Izračun višine minimalnih življenjskih stroškov, ki ga mora država po Zakonu o socialnovarstvenih prejemkih (ZSvarPre) opraviti vsakih šest let, vpliva na višino osnovnega zneska minimalnega dohodka (OZMD), v skladu z zakonodajnimi spremembami na področju minimalne plače, ki so začele veljati v letu 2021, pa vpliva tudi na izračun višine minimalne plače. Skladno z 8. členom ZSVarPre se višina minimalnih življenjskih stroškov ugotavlja najmanj na vsakih šest let, vendar so v praksi (tudi zaradi poznih izračunov, odvisnih od ažurnosti Raziskovanja o porabi v gospodinjstvih – APG), uveljavitve novega praga OZMD močno zaostajale (ali pa se zaradi varčevalnih ukrepov niso polno uveljavile). Višina minimalnih življenjskih stroškov, izračunanih v letu 2017 (iz ocene stroškov v letu 2016 in strukture izdatkov v letu 2015), je znašala 613,41 EUR. Višina minimalnih življenjskih stroškov, izračunanih v letu 2022 (iz ocene stroškov v letu 2022 in strukture izdatkov v letu 2018) je **669,83 EUR**. Minimalni življenjski stroški ostajajo pod pragom tveganja revščine, a tudi visoko nad pragom OZMD. Zaostajanje praga OZMD (ki se v šestletnem obdobju usklajuje z inflacijo) za realnimi življenjskimi stroški se iz leta v leto povečuje (do nove določitve praga OZMD) ter s tem manjša obseg upravičencev in upravičenk do socialnih transferjev. Ker so prejemniki socialnih transferjev odvisni tudi od hierarhije socialnih transferjev, se povečuje predvsem delež prejemnikov in prejemnic denarne socialne pomoči (DSP). Ker je po spremembi zakonodaje o minimalni plači od leta 2021 na oceno minimalnih življenjskih stroškov vezana tudi minimalna plača (ta mora za najmanj 20%, a ne za več kot 40%, presegati izračunane minimalne življenjske stroške), bodo ustrezni in pravočasni izračuni minimalnih življenjskih stroškov še toliko pomembnejši. Namreč, od leta 2019 se kaže ponovno zaostajanje minimalne plače za pragom tveganja revščine, povečuje pa se tudi vrzel prejemnikov in prejemnic OZMD za minimalnimi življenjskimi stroški, s čimer se povečuje globina revščine med prejemniki OZMD. To najbolj prizadene gospodinjstva iz prvega kvintila, ki pretežni del (91,6 %) vseh svojih izdatkov namenijo osnovnim življenjskim potrebščinam.

Za gospodinjstva v najnižjem dohodkovnem razredu so izdatki za hrano in brezalkoholne pijače ter stanovanje v letu 2018 znašali 45 % vseh izdatkov za življenjske potrebščine, za gospodinjstva v najvišjem dohodkovnem razredu pa 22 % (UMAR, Evropski steber socialnih pravic 2000 - 2020, 2021, Inštitut za ekonomske raziskave, 2022).

SOCIALNI TRANSFERJI: 2021 IN 2022

Vir: Socialni transferji, december 2021, september 2022, Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, v nadaljevanju MDDSZEM)

Podatki za leto 2020 kažejo, da so najvišji izdatki za naslednje transferje: starševska nadomestila, denarna socialna pomoč, otroški dodatek, denarna nadomestila za brezposelnost in državna štipendija. V letu 2020 je skupni znesek izplačil za transferje, za katere so na voljo podatki, znašal 1 milijardo in 456 milijonov evrov. Od tega je 82 milijonov evrov znesek, ki ga plačujejo občine (gre za pravice oprostive plačil socialno varstvenih storitev, družinskega pomočnika in subvencije najemnine). **Največje število upravičenih je za transferje: otroški dodatek (število otrok), denarno socialno pomoč, subvencijo vrtca, in pravico do kritja polne vrednosti zdravstvenih storitev (MDDSZEM, socialni transferji, december 2021).**

V letu 2021 je bila za transferje, za katere so na voljo podatki, skupno izplačana 1 milijarda in 478 milijonov evrov. Od tega so 81 milijonov evrov izplačale občine (gre za pravice do oprostive plačil socialno varstvenih storitev, družinskega pomočnika in subvencije najemnine). Znesek izplačanih transferjev se je v letu 2021 glede na leto 2020, brez upoštevanja zneskov za transferje ZRSZ, zvišal za 67,3 milijone evrov. **V letu 2021 je bilo največ izdatkov namenjenih naslednjim transferjem: starševska nadomestila, denarna socialna pomoč, otroški dodatek, denarno nadomestilo za brezposelnost (ZRSZ) in osebna asistenca. Največ upravičencev v letu 2021 je bilo do transferjev: otroški dodatek (število otrok), denarna socialna pomoč, subvencija vrtca, pravica do kritja polne**

vrednost zdravstvenih storitev in državna štipendija (MDDSZEM, socialni transferji, september 2022).

Relativno največ upravičencev in upravičenk do denarne pomoči (DP), Izredne denarne pomoči (IDP), varstvenega dodatka (VD) je v statističnih regijah: Pomurska, Podravska, Zasavska, Savinjska in Jugovzhodna Slovenija. Relativno najnižje število upravičencev pa je na Goriškem in Gorenjskem. Do IDP je največje število upravičencev in upravičenk na 100.000 prebivalcev v Pomurski regiji. V primeru VD pa sta regiji z relativno najvišjim številom posameznikov in posameznic na 100.000 prebivalcev, ki so upravičeni do dodatka, Pomurska in Podravska.

Dodatni vpogled v transfere, ki zagotavljajo začasno dohodkovno podporo posameznikom in posameznicam, ki nimajo drugega vira dohodka ali imajo nezadostno višino dohodka (DP, IDP in VD) je delitev po tipu družine, starosti in spolu. **Po tipu družine med upravičenci pri vseh treh pravicah (DP, IDP in VD) izrazito prevladujejo samske osebe.** Pri DP in IDP tem po številu sledijo dvostarševske družine z dvema otrokoma in dvostarševske družine z enim otrokom, vendar je njihovo število pri obeh transferjih bistveno nižje kot samskih oseb. Pri VD pa samskim osebam po številčnosti sledijo zakonci/partnerji brez otrok. Med upravičenci in upravičenkami do DP, IDP in VD je v zadnjih letih najbolj naraslo število samskih oseb. **Največ upravičencev do DP in IDP je starih do 18 let ter starih 35-44 let.** Starostna skupina 55-64 je pri DP prevladujoča pri samskih osebah. **Med upravičenci in upravičenkami do VD pa je največ starih 65 – 74 let,** pri čemer je večina teh samskih, sledijo jim zakonci oz. partnerji brez otrok.

Glede na spol je bilo do DP v letu 2021 v povprečju mesečno upravičenih približno 3000 več moških kot žensk. Med upravičenci in upravičenkami je bilo več žensk kot moških le v starostnih skupinah nad 75 let in 18-25 let. Pri IDP in VD pa je bilo med upravičenci in upravičenkami žensk več kot moških med starimi 55 – 64 let, še posebej pa je bilo njihovo število večje med starimi nad 75 let.

Povprečni znesek na upravičenca in upravičenko je bil pri DP in IDP najvišji za samske osebe in enostarševske družine z enim otrokom, medtem ko je znesek VD na upravičenca in upravičenko najvišji za enostarševske družine z otroki (vendar je število teh upravičencev zelo majhno).

Med upravičenci in upravičenkami do DSP je bilo v 2021 več kot tretjina registrirano brezposelnih (mesečno v povprečju 34 tisoč). Starostna struktura registrirano brezposelnih, ki so upravičeni do denarne socialne pomoči, se v zadnjih treh letih ni bistveno spremenila. Največ med njimi je starih 35-44 let, sledijo jim stari 45-54 let in 26-34 let.

Ne glede na to, da se DSP, VD in IDP dodelijo kratkoročno, nekateri upravičenci in upravičenke te transferje prejema daljše obdobje. Dolgotrajni upravičenci in upravičenke so definirani kot tisti, ki so v zadnjih 36 mesecih prejeli DSP (VD, IDP) vsaj 24 mesecev. Podatki o številu prejemanj v zadnjih 36 mesecih kažejo, da je v primeru DSP in VD večina upravičencev in upravičenk dolgotrajnih. To ne velja za IDP, kjer je bila večina upravičencev in upravičenk v zadnjih 36 mesecih do pravice upravičena do 6–krat. Glede na starostno strukturo tistih, ki prejema DSP, je največ dolgotrajnih upravičencev in upravičenk v starostnih skupinah mlajših od 18, 25-44 let in 55-64 let. Pri VD je večina dolgotrajnih upravičencev in upravičenk stara 65-74 let. V primeru IDP pa je večina upravičencev, ki so pomoč prejeli največ 6–krat, stara 0-17 let in 55-64 let.

V letu 2021 je bilo v povprečju mesečno registrirano brezposelnih 74,3 tisoč oseb oziroma 10,6 tisoč manj kot leto prej. Med njimi je bilo v povprečju 34 tisoč takih, ki so prejeli denarno socialno pomoč, kar je 900 manj kot v letu 2020. Med osebami, ki so prejemale denarno socialno pomoč, jih je bilo največ starih 35-44 let, sledili so stari 26-34 let in 45-54 let (MDDSZEM, socialni transferji, september 2022).

Nekateri transferji, ki podpirajo družinsko blaginjo (otroški dodatek (OD), državne štipendije (DŠ) in subvencija vrtca (SV)), se izplačujejo oz. dodelijo ob upoštevanju dohodka in so določeni glede na dohodkovne razrede. V izračunu povprečnega mesečnega dohodka se pri DŠ upoštevajo tudi prejemki iz naslova OD. Glavnina OD se izplačuje družinam v dohodkovnih razredih 1 in 2, medtem ko je med upravičenimi otroci do OD največ teh iz dohodkovnih razredov 5, 6 in 7. Večina zneska za DŠ je izplačanega upravičencem v dohodkovnih razredih 1 in 4, pri čemer je pri DŠ največ upravičencev iz 4.

dohodkovnega razreda. Pri SV pa je največ upravičenih otrok v dohodkovnih razredih 5, 6 in 7 (MDDSZEM, socialni transferji, september 2022).

Višina OD v evrih glede na dohodkovni razred za otroka do konca osnovne šole ali do 18. leta

Dohodkovni razred	Povprečni mesečni dohodek na osebo (v evrih)	1. otrok	2. otrok	3. in naslednji otrok
1	do 200,78	122,79	135,06	147,35
2	od 200,79 do 334,64	104,98	116,05	127,05
3	od 334,65 do 401,58	80,01	89,43	98,81
4	od 401,59 do 468,50	63,11	72	81,07
5	od 468,51 do 591,22	51,6	60,22	68,78
6	od 591,23 do 713,91	32,7	40,92	49,1
7	od 713,92 do 914,71	24,53	32,7	40,92
8	od 914,72 do 1.104,33	21,36	29,54	37,71

Cenzus za pridobitev državne štipendije

Dohodkovni razred	Povprečni mesečni dohodek na osebo v evrih	Osnovna višina eurih za upravičenca do 18 let starosti	Osnovna višina v eurih za upravičenca nad 18 let starosti
1	do 334,64	112,25	224,51
2	od 334,65 do 401,58	94,53	189,05
3	od 401,59 do 468,50	76,81	153,61
4	od 468,51 do 591,22	59,08	118,16
5	od 591,23 do 713,91	41,35	82,71
6	od 713,92 do 914,71	31,16	62,31
7	Od 914,72 do 1.104,33	27,12	54,23

Vir: MDDSZEM, 2022

Največ upravičencev in upravičenk v letu 2021 je bilo do transferjev: otroški dodatek (število otrok), denarna socialna pomoč, subvencija vrtca, pravica do kritja polne vrednosti zdravstvenih storitev in državna štipendija. Povprečno mesečno število upravičencev in upravičenk se je v 2021 glede na 2020 najbolj zvišalo pri pravicah otroški dodatek (za 1,5 tisoč), osebna asistenca (za 1,1 tisoč) in kritje polne vrednosti zdravstvenih storitev (za 1,1 tisoč). Najbolj znižalo pa se pri pravicah izredna denarna pomoč, državna štipendija (pri obeh za tisoč) in krajši delovni čas (za 800).

Povprečni mesečni znesek transferja, ki ga oz. prejemnica je prejemnik prejel/-a v letu 2021, se razlikuje glede na transfer, in sicer z najvišjih 3.631 EUR za osebno asistenco do 63 EUR za otroški dodatek. Povprečni mesečni transfer na upravičenca in upravičenko za nadomestilo za brezposelnost je znašal 797 EUR bruto; za denarno socialno pomoč 226 EUR; izredno denarno socialno pomoč 200 EUR in varstveni dodatek 152 EUR. Največje medletne rasti zneska na upravičenca in upravičenko v 2021 so bile pri starševskem dodatku (29 %), krajšem delovnem času (28 %), pomoči ob rojstvu otroka (21 %) in delnemu plačilu za izgubljeni dohodek (20 %) (MDDSZEM, socialni transferji, september 2022).

IZPOSTAVLJAMO: VARSTVENI DODATEK

Varstveni dodatek (VD) je leta 2012 iz pravice za vse upokojujence in upokojujence z »nizkimi« pokojninami postal socialnovarstveni prejemek ob upoštevanju restriktivnih pogojev, zato je število prejemnikov in prejemnic VD drastično upadlo in ostaja majhno tudi po zadnjih podatkih. Do leta 2012 je bil VD v Sloveniji del pokojninskega zavarovanja in ga je prejel vsak upokojujenec oz. upokojujenka, ki je imel »nizko« pokojnino. Osnovni namen VD je bil, da deluje kot korektiv in izboljša materialno

varnost upravičencev in upravičenk z najnižjimi pokojninami. Z uveljavitvijo ZSVarPre (2010) pa je VD postal socialnovarstveni prejemek, namenjen osebam, ki si materialne socialne varnosti ne morejo zagotoviti zaradi okoliščin, na katere nimajo vpliva, in sicer za kritje življenjskih stroškov, ki nastanejo v daljšem obdobju. Do VD so v Sloveniji po novi zakonodaji upravičene osebe, ki so trajno nezaposljive, trajno nezmožne za delo ali nezaposlene (starejše od 63 let za ženske oziroma od 65 let za moške), vendar ne smejo bivati v institucionalnem varstvu v socialnem zavodu. Z uveljavitvijo ZSVarPre sta bila v obdobju 2012–2017 uveljavljena tudi zaznamba na nepremičnini in vračilo prejetega VD in denarne socialne pomoči v primeru smrti upravičenca oz. upravičenke, če je imela oseba ali družina v lasti stanovanje v vrednosti 120,000 EUR ali več (54.a člen ZSVarPre). Zaradi vsega navedenega se je število prejemnikov in prejemnic VD v obdobju med decembrom 2011 in decembrom 2012 znižalo za 78 % oziroma s 46.752 na 10.217 prejemnikov. Od 1. septembra 2019 je znašala maksimalna izplačana višina 189,02 EUR, povprečna izplačana višina v letu 2019 za vse prejemnike in prejemnice pa je bila 172,8 EUR (MDDSZEM, 2021a). Število prejemnikov in prejemnic VD se je po velikem upadu leta 2012 rahlo povečalo šele leta 2016, nekoliko bolj pa po ukinitvi zaznambe na nepremičnini v letu 2017. Čeprav se v zadnjem desetletju potrebe po VD zaradi velikega deleža prejemnikov in prejemnic nizkih pokojnin niso zmanjšale, številni upravičenci in upravičenke do VD ne uveljavljajo svojih pravic zaradi strahu pred zaznambo nepremičnine (čeprav od leta 2017 ni več v veljavi) in s tem oškodovanja svojih družinskih članov (MDDSZEM, 2021c; 2021d). K temu najverjetneje prispeva tudi zapleten postopek uveljavljanja pravic. Po zadnjih podatkih število prejemnikov in prejemnic VD še ne dosega polovice prejemnikov in prejemnic iz leta 2011 (MDDSZEM, 2021c) (UMAR, Evropski steber socialnih pravic 2020 -2022, 2021).

IZPOSTAVLJAMO: STAREJŠI

Povprečna neto starostna pokojnina je bila v mesecu avgustu 2022 777,44 evra (768,90 za moške in 786,17 evra za ženske). Povprečna neto invalidska pokojnina je bila v istem času 604,19 evra (591,81 evra za moške in 621,42 evra za ženske). Kar pomeni da je povprečna neto starostna pokojnina le nekaj evrov nad pragom tveganja revščine za enočlansko gospodinjstvo iz 2021, ki je znašal 771 EUR na mesec. Povprečna neto invalidska pokojnina pa je ne samo opazno pod istim pragom tveganja revščine iz 2021, temveč tudi pod višino minimalnih življenjskih stroškov, izračunanih v letu 2017 in ki je znašala 613,41 EUR (iz ocene stroškov v letu 2022 in strukture izdatkov v letu 2018 znaša 669,83 EUR). Zagotovljena pokojnina je sicer 653,75 evra, kar je spet opazno pod pragom tveganja revščine iz 2021. Medtem je zagotovljena invalidska pokojnina 409,70 evrov, kar je celo pod zneskom trenutnega osnovnega zneska minimalnega dohodka, ki je osnova za izračun denarne socialne pomoči (421,09 evra). Povprečni znesek nadomestila za invalidnosti (o tem institutu pišemo v drugem delu poročila) je v istem času bilo 231,55 evra. Med 210.497 prejemnicami pokojnin (brez uživalk sorazmernih delov pokojnin in delnih pokojnin) je 95.962 (45,6 %) prejemnic pokojnin v znesku pod 700 evrov. Med 182.919 prejemniki pokojnin (brez uživalcev sorazmernih delov pokojnin in delnih pokojnin) j 60.649 (33,2 %) prejemnikov pokojnin pod 700 evrov (Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje - ZPIZ, 2022).

Po podatkih Urada za makroekonomske analize in razvoj (UMAR) so najnižje pokojnine predvsem posledica krajše pokojninske dobe, v nadaljnjih razredih pa je višina pokojnin ob precej podobni pokojninski dobi odvisna od drugih parametrov. Upokojenci, ki imajo najnižje pokojnine (do 500 EUR), imajo tudi najnižjo pokojninsko dobo (v povprečju 26,8 leta). V nadaljnjih razredih je pokojnina ob podobni pokojninski dobi bolj odvisna od višine plače v času aktivnega življenja. Tako je razlika med pokojninsko dobo tistih, ki prejemajo pokojnino med 500 in 1.000 EUR, ter tistimi, ki prejemajo pokojnino med 1.500 in 2.000 EUR, zelo majhna. Pri najvišjih pokojninah (nad 2.000 EUR) je pokojninska doba že vidneje višja, pri čemer gre predvidoma za upokojene iz poklicev, ki omogočajo daljše ostajanje v zaposlitvi tudi z vidika zdravja posameznika. Občine, v katerih so upokojenci prejeli nizko pokojnino, so bile pretežno v kohezijski regiji vzhodna Slovenija. Na to so vplivale nižja stopnja aktivnosti v preteklosti in nižje plače ter dolgoletna visoka stopnja brezposelnosti. Pokojninska doba zavarovancev in zavarovank, mlajših od 50 let, se krajša, zaradi česar bodo imeli posamezniki in posameznice ob izpolnitvi starostnega pogoja krajšo pokojninsko dobo in posledično, če se upokojijo, nižjo pokojnino. Leta 2005 je moški v starosti 30–34 let imel v povprečju 10,1 leta pokojninske dobe, ženska pa 10,2 leta, leta 2020 pa je bila zavarovalna doba v tej starostni skupini za

dobra 2,6 oziroma 3,5 leta krajša (ZPIZ, 2006; ZPIZ, 2021a). To pomeni, da bodo morali ti zavarovanci in zavarovanke delati dlje, da bi dopolnili 40 let pokojninske dobe ali pa se bodo upokojevali s krajšo dobo in nižjo pokojnino. Današnji zavarovanci in zavarovanke se dlje izobražujejo kot v preteklosti, kar pomeni poznejši vstop mladih na trg dela in s tem na krajšo zavarovalno dobo. Poleg tega se sedanji zavarovanci in zavarovanke pogosteje zaposlujejo v nestandardnih oblikah, kar vpliva na dolžino pokojninske dobe in višino pokojnine. To je izziv tudi za pokojninski sistem in zagotavljanje dostojnih pokojnin, saj imajo ti zavarovanci običajno krajšo pokojninsko dobo (UMAR, 2021). Ob obstoječih trendih na trgu dela, ki (višje) izobraženim mladim vse bolj ponujajo zgolj nestandardne oblike dela, pa to pomeni, da se zna zgoditi, da bomo imeli ob neustreznem naslavljanju teh problematik vse več generacij, ki bodo prejemale najnižje pokojnine zaradi pomanjkanja pokojninske dobe, kar z drugimi besedami pomeni, da bodo to generacije revnih starejših.

MESEČNA DINAMIKA DO NOVEMBRA 2021

Vir: MDDSZEM, Socialni transferji, december 2021

Dinamika transferjev v zadnjem obdobju je rezultat osnovnih trendov pred COVID-19 pandemijo, vpliva pandemije COVID-19 ter odziva politike nanjo in sprememb pri nekaterih pravicah. V zvezi s tem je treba razlikovati med: 1) osnovnim trendom gibanja socialnih transferjev, ki odraža pretekle politike; 2) vplivom pandemije na trende prek socialne narave transferjev (npr. nadomestilo za brezposelnost); 3) odzive politike na pandemijo kot enkratno povečanje transferjev za ublažitev vpliva na ranljive dohodkovne skupine, ki sami po sebi ne vplivajo na število upravičencev in upravičenk, temveč le na njihov dohodek; 4) odzive politike na pandemijo v obliki enkratnih transferjev in 5) spremembe, ki nimajo povezave s pandemijo, pri določenih pravicah. Navedenemu pristopu razlikovanja se sledi.

Konceptualno, glede na funkcijo, ki jo opravljajo, lahko transferje razvrstimo glede na standardno statistično klasifikacijo po funkciji (EUROSTAT) ali pa jih delimo glede na druge kriterije (ESSPROS). Mesečno poročilo MDDSZEM o socialnih transferjih, transferje deli v tri skupine: 1) **Transferji, ki zagotavljajo ali povečajo blaginjo in so v prvi vrsti povezani z družinskimi zadevami in vzgojo otrok:** otroški dodatek, starševska nadomestila, rejnine, pomoč ob rojstvu otroka, dodatek za veliko družino, plačilo prispevkov (4 ali več otrok), krajši delovni čas, štipendije sklada in državna štipendija; 2) **transferji, katerih cilj je solidarnost:** varstveni dodatek, osebna asistenca, komunikacijski dodatek, pogrebna in posmrtnina, oprostitev plačil socialno varstvenih storitev, družinski pomočnik, dodatek za nego otroka, delno plačilo za izgubljeni dohodek; 3) **transferji za ublažitev šokov zaradi izgube zaposlitve ali zaradi izgube dohodka:** nadomestila za brezposelnost, subvencija najemnine, denarna socialna pomoč in izredna državna socialna pomoč.

Transferji, povezani z blaginjo, so v večini primerov, z izjemo letnih prilagoditev višine ali spremembami politik, sledili prejšnjim povprečnim trendom rasti. Trend zviševanja izdatka, merjeno z 12 mesečno drsečo sredino, je opazen pri večini pravic. In sicer pri pravicah: krajši delovni čas, dodatek za veliko družino in plačilo prispevkov, pomoč ob rojstvu otroka, starševski dodatek, ter starševski dopusti in nadomestila. Trend zniževanja izdatkov je prisoten pri pravicah državna štipendija, otroški dodatek, rejnine ter štipendije sklada. **Glede števila upravičencev in upravičenk je gibanje bolj heterogeno. Padajoči trend je prisoten pri državni štipendiji, krajšem delovnem času, plačilu prispevkov (4 ali več otrok), starševskih dopustih in nadomestilih in subvenciji vrta.** V primeru starševskega dodatka, štipendij sklada, dodatka za veliko družino ter pomoči ob rojstvu otroka se je število upravičencev in upravičenk zvišalo.

V enajstih mesecih so se v primerjavi z enakim obdobjem leta pred tem zvišali izdatki za plačilo prispevkov (za 4 ali več otrok), pomoč od rojstvu otroka, starševski dodatek, dodatek za veliko družino, krajši delovni čas, ter starševske dopuste in nadomestila. V primeru pravic pomoč od rojstvu otroka, starševski dodatek in krajši delovni čas je bilo zvišanje izdatkov za te transferje občutno. Pri ostalih

pravicah so se izdatki medletno znižali¹. Glede na *število upravičencev in upravičenk*, se je v prvih devetih mesecih v primerjavi z enakim obdobjem lani, zvišalo število upravičencev in upravičenk do starševskega dodatka, štipendij sklada, dodatka za veliko družino in pomoči ob rojstvu otroka, pri ostalih transferjih pa je število upravičencev upadlo ali ostalo nespremenjeno².

Transferji, povezani s solidarnostjo, dosegajo višje stopnje rasti, predvsem števila upravičencev in upravičenk. Še posebej to velja za osebno asistenco, delno plačilo za izgubljeni dohodek³, prispevek za zdravstveno zavarovanje, pravico do kritja polne vrednosti zdravstvenih storitev, dodatek za nego otroka, varstveni dodatek in komunikacijski dodatek (januar-november 2021). Opazovani trendi visoke rasti izdatkov za te transferje, ki so povezani s solidarnostjo, so posledica odločitev politik pred pandemijo. Izjemi sta pravici: a) prispevek za zdravstveno zavarovanje, do katerega je upravičena brezposelna oseba, ki prejema denarno socialno pomoč in b) kritje razlike do polne vrednosti zdravstvenih storitev, do katere so upravičeni vsi odrasli upravičenci in upravičenske do denarne socialne pomoči, ne glede na status aktivnosti. Zaradi posledic pandemije COVID-19 in rasti števila upravičencev in upravičenk do denarne socialne pomoči se je beležila visoka rast upravičencev in upravičenk do obeh navedenih pravic. V zadnjih 6 mesecih, z izboljševanjem razmer na trgu dela, se je beležil medletno znižanje števila upravičencev in upravičenk. Novembra je medletna rast števila upravičencev in upravičenk do teh dveh pravic glede na enak mesec lani znašala -15,9 oz. -13,8 %. V letu 2021 (januar-november) je bilo v povprečju 65 tisoč upravičencev in upravičenk do kritja polne vrednosti zdravstvenih storitev in 52 tisoč do prispevka za zdravstveno zavarovanje. Medtem ko izdatki in število upravičencev in upravičenk za osebno asistenco rastejo, pa se pri pravici do družinskega pomočnika število upravičencev in upravičenk znižuje in posledično tudi izdatki za to pravico. Tudi pri pravici oprostitve plačila socialno varstvenih storitev se število upravičencev in upravičenk znižuje. To je posledica zniževanja števila vključenih v institucionalno varstvo, nadomestnih oblik bivanja in oskrbe ter pomoči družini na domu.

Kljub pandemiji se izdatki in število upravičencev pri pravicah pogrebna in posmrtnina znižujejo, kar je v določeni meri posledica da podatki niso končni, saj je ti pravici mogoče uveljavljati še 1 leto po smrti osebe.

Pri transferjih, katerih namen je blažitev posledic izgube dohodka, je na dinamiko izdatkov zanje vplivala pandemija COVID-19, saj je bila rast teh izdatkov od aprila 2020 do marca 2021 visoka, potem sta se število upravičencev in upravičenk in znesek izdatkov pričela zmanjševati. Pri denarni socialni pomoči se je v maju 2020 število upravičencev in upravičenk medletno zvišalo za 11,6 %, rast je ostala visoka in stabilna do oktobra 2020, ko se je nadalje pričela zviševati. Od marca 2021 naprej se rast upravičencev in upravičenk do denarne socialne pomoči znižuje. V novembru 2021 je medletno znašala -14,5%. V novembru je bilo do denarne socialne pomoči upravičenih 87 tisoč oseb, od tega 29,2 tisoč tistih, ki so registrirano brezposelni. Število upravičencev in upravičenk do denarne socialne pomoči je bilo v novembru na podobnem nivoju kot pred pandemijo (v mesecu januarju 2020). Pri izredni denarni socialni pomoči se je medletna rast števila upravičencev in upravičenk, po povečanju v drugi polovici 2020, umirila, od marca 2021 pa je negativna. Glede na ciklično gibanje števila upravičencev in upravičenk se število poveča v času zime. Vpliv pandemije se odraža tudi v gibanju izdatkov in števila upravičencev in upravičenk do subvencije najemnine, ki je odvisna od dohodkovnega položaja upravičencev. Po tem, ko sta se stopnji rasti števila upravičencev in upravičenk do subvencije najemnine in izdatkov za subvencije najemnine do prvega četrtletja 2021 zviševali, se od tedaj dalje njuna rast upočasnjuje, v novembru je bila medletna mesečna rast celo negativna.

Glede nadomestila za brezposelnost, se je dinamika števila upravičencev in upravičenk, kot posledica pandemije COVID-19, bistveno spremenila. Upadajoči trend števila upravičencev in upravičenk (sezonsko prilagojen) se je ustavil v marcu 2020, ko se je medletna stopnja rasti števila upravičencev in upravičenk povišala na 61,7 %, v maju (tj. ko je dosegla vrh) pa kar na 76,6 %, nato pa

¹ Dodatek za veliko družino se izplačuje enkrat letno. Podatek za zadnji mesec je odraz vlog zaradi sprememb št. otrok med letom in je zelo variabilen.

² Podatki še niso dokončni in so lahko kasneje revidirani.

³ Zakon o spremembi Zakona o starševskem varstvu in družinskih prejemkih, ki je začel veljati 1. 7. 2021, je določil, da se znesek delnega plačila za izgubljeni dohodek poviša na višino bruto minimalne plače mesečno iz 751,77 €.

se v decembru znižala na 25 %. Od takrat se je medletna rast števila upravičencev in upravičenk zniževala, od marca 2021 dalje pa je negativna. Povprečno mesečno število upravičencev in upravičenk do denarnega nadomestila je bilo v letu 2020 za 34,4 % višje kot v 2019. V letu 2021 (v obdobju januar-november) je bila povprečna stopnja rasti števila upravičencev in upravičenk do nadomestila za brezposelnost glede na isto obdobje lani negativna (-26,1 %) – v mesecu novembru je bila -31,3 odstotna. Do nadomestila za brezposelnost je bilo v oktobru upravičenih 15,9 tisoč oseb.

MESEČNA DINAMIKA DO AVGUSTA 2022

Vir: MDDSZEM, Socialni transferji, september 2022

Pri transferjih, povezanih z blaginjo, so bile v letu 2021 in v prvi polovici 2022 uvedene pomembne spremembe politik, ki se odražajo v mesečnem gibanju izdatkov. Spremembe v letu 2021 so bile pri pravicah starševski dodatek, krajši delovni čas, pomoč ob rojstvu otroka, starševski dopusti in nadomestila ter subvencija vrtca. Z majem 2022 so uvedene spremembe pri pravici državne štipendije. Kot posledica sprememb politik in splošnih trendov se je v mesecu avgustu pri sedmih od 11 pravic znesek izdatkov medletno zvišal, in sicer pri pravicah: rejnine, pomoč ob rojstvu otroka, starševski dodatek, krajši delovni čas, državna štipendija, otroški dodatek in starševski dopusti in nadomestila. Pravice, pri katerih se je znesek znižal, pa so: štipendije sklada, plačilo prispevkov (4 ali več otrok) in dodatek za veliko družino (izplačilo enkrat na leto). Število upravičencev in upravičenk se je povišalo pri štirih od 12 pravic in znižalo pri šestih. Število upravičencev in upravičenk se je medletno zvišalo pri štipendijah sklada, pomoči ob rojstvu otroka, krajšem delovnem času in subvenciji vrtca. Medletno se je njihovo število znižalo pri pravicah: rejnine, starševski dodatek, plačilo prispevkov (4 ali več otrok), dodatek za veliko družino in državne štipendije. Konstantno je ostalo pri otroškem dodatku.

Transferji, povezani s solidarnostjo, so dosegli višje stopnje rasti izdatkov, število upravičencev in upravičenk pa predvsem pri osebni asistenci in delnem plačilu za izgubljeni dohodek. V 2021 sta bili pomembni spremembi politik pri pravicah osebna asistenca in delno plačilo za izgubljeni dohodek. Spremembi se odražata v številu upravičencev in izdatkih zanje.

Pri sedmih od desetih pravic v tem sklopu so se izdatki v mesecu avgustu medletno zvišali, in sicer pri pravicah: dodatek za pomoč in postrežbo, osebna asistenca/komunikacijski dodatek, družinski pomočnik, delno plačilo za izgubljeni dohodek, dodatek za nego otroka, varstveni dodatek, oprostitev plačila socialno varstvenih storitev ter osebna asistenca. Izdatki so se znižali za dve pravice: pogrebnine in posmrtnine. Pri posmrtnini in pogrebnini je medletno znižanje v večji meri posledica tega, da podatki niso dokončni, saj je ti pravici mogoče uveljavljati še 1 leto po smrti osebe.

Število upravičencev in upravičenk do pravic, povezanih s solidarnostjo, se je pri štirih od dvanajst pravic v mesecu avgustu medletno povečalo: delno plačilo za izgubljeni dohodek, osebna asistenca/komunikacijski dodatek, osebna asistenca, dodatek za nego otroka in varstveni dodatek. Pravice, pri katerih se je število upravičencev in upravičenk najbolj znižalo so: posmrtnina, pogrebnina, družinski pomočnik, prispevek za zdravstveno zavarovanje in kritje razlike do polne vrednosti zdravstvenih storitev. Največje število upravičencev in upravičenk je bilo pri pravicah do prispevka za zdravstveno zavarovanje (39,5 tisoč) in do kritja razlike do polne vrednosti zdravstvenih storitev (51 tisoč). Upravičenci do prve so brezposelne osebe, ki prejemajo denarno socialno pomoč in do druge vsi odrasli upravičenci do denarne socialne pomoči, ne glede na status aktivnosti. Zaradi posledic pandemije COVID-19 in rasti števila upravičencev in upravičenk do denarne socialne pomoči v letu 2020 se je beležila visoka rast upravičencev in upravičenk do prispevka za zdravstveno zavarovanje in do kritja razlike do polne vrednosti zdravstvenih storitev. V drugem delu leta 2021 se je z izboljševanjem razmer na trgu dela, število upravičencev in upravičenk do obeh navedenih pravic močno znižalo. Število upravičencev in upravičenk se je občutno znižalo pri pravici do družinskega pomočnika, kar je povezano z rastjo upravičencev do osebne asistencije. Znižalo se je število upravičencev in upravičenk do posmrtnine in pogrebnine (vendar ti podatki še niso končni) in število upravičencev in upravičenk do pravice do oprostitev plačila socialno varstvenih storitev (zaradi zniževanja števila vključenih v institucionalno varstvo, v nadomestne oblike bivanja in v oskrbo ter pomoč družini na domu, tudi kot posledica pandemije COVID-19. Od druge polovice leta 2021 se število upravičencev in upravičenk do

oprostitev plačila treh socialno varstvenih storitev viša, vendar je število pri institucionalnem varstvu in nadomestni obliki bivanja in oskrbe še pod ravniyo izpred pandemije. V primeru pravice pomoč družini na domu je število v zadnjih mesecih ponovno pričelo padati ali stagnirati.

Pri transferjih, katerih namen je blažitev posledic izgube dohodka, je na dinamiko vplivala pandemija COVID-19 in kasnejše močno okrevanje trga dela. Izdatki za štiri pravice, namenjene blaženju posledic izgube dohodka (denarna socialna pomoč, izredna denarna socialna pomoč, subvencija najemnine in denarno nadomestilo za primer brezposelnosti), so močno narasli v letu 2020, od drugega četrletja 2021 upadajo. Med njimi so v avgustu 2022 le še izdatki za subvencijo najemnine in izredno denarno pomoč beležili pozitivno medletno rast. Izdatki sledijo dinamiki števila upravičencev in upravičenk, ki se znižuje pri vseh štirih pravicah. Pri denarni socialni pomoči se je, po močnem zvišanju v letu 2020, od marca 2021 naprej rast upravičencev in upravičenk do denarne socialne pomoči zniževala. V avgustu 2022 je bila medletno negativna – 8,6 odstotna. V avgustu je bilo do denarne socialne pomoči upravičenih 78,7 tisoč oseb, kar je manj od povprečja celotnega leta 2021 (99,7 tisoč), na nižjem nivoju kot pred pandemijo (tj. januarja 2019 in na istem nivoju kot v letu 2018, preden se je povisal OZMD za 30% odstotkov. V avgustu je bilo med upravičenci in upravičenkami do denarne socialne pomoči 24 tisoč registrirano brezposelnih. Največ registrirano brezposelnih oseb, ki so v juniju prejeli DSP je bilo starih 35-44 let, največji delež registrirano brezposelnih med upravičenci do DSP pa je bilo v starostni skupini 26-34 (56%). Število upravičencev in upravičenk do DSP je bilo v avgustu 2022 na nižjem nivoju kot pred pandemijo (tj. januarja 2019). Medletna rast števila upravičencev in upravičenk do izredne denarne socialne pomoči je od marca 2021 negativna, v avgustu 2022 je znašala -8,6 %. Zvišanje cen energentov in hrane se (še) ni odrazilo v višjem številu upravičencev in upravičenk. Vpliv pandemije se odraža tudi v gibanju izdatkov in števila upravičencev in upravičenk do subvencije najemnine, ki je odvisna od dohodkovnega položaja upravičencev. Po tem, ko se je stopnja rasti števila upravičencev in upravičenk do subvencije najemnine do prvega četrletja 2021 zviševala, se od tedaj dalje njena rast upočasnjuje. V avgustu 2022 je bila medletna mesečna rast števila upravičencev in upravičenk negativna.

Glede nadomestila za brezposelnost, se je dinamika števila upravičencev in upravičenk, kot posledica pandemije COVID-19, bistveno spremenila. Upadajoči trend števila upravičencev in upravičenk (sezonsko prilagojen) se je ustavil v marcu 2020, ko se je medletna stopnja rasti števila upravičencev in upravičenk povišala na 61,7 %, v maju (tj. ko je dosegla vrh) pa kar na 76,6 %, nato pa se v decembru znižala na 25 %. Od takrat se je medletna rast števila upravičencev in upravičenk zniževala, od marca 2021 dalje pa je negativna. V juliju je bila medletna rast negativna, -14,5 %. Upravičencev do denarnega nadomestila je bilo v juliju 14,6 tisoč, kar je manj kot pred pandemijo.

Letno usklajevanje transferjev

Uskladitev transferjev se izvede enkrat letno in sicer v prvem četrletju leta. Posledično se zviša znesek socialnih transferjev. V letu 2022 je bila uskladitev 4,9–odstotna. Za posamezne socialne transferje je pričakovati višjo mesečno medletno rast zneskov do konca februarja 2023.

DODATNO

Vir: MDDSZEM, Socialni transferji, september 2022

Spremembe politik v 2021 in 2022

V primerjavi z letom 2020, ko se politike osredotočale na odziv na pandemijo v obliki enkratnih transferjev, so bile v letu 2021 uvedene pomembne spremembe pri pravicah iz sklopa blaginje in solidarnosti. Tudi v 2021 so bili izplačani nekateri enkratni transferji, vendar v manjšem obsegu kot v predhodnem letu.

V letu 2021 so bile uvedene spremembe pri sedmih pravicah. Z izjemo osebne asistence, se je znesek, do katerega so upravičeni upravičenci in upravičenke do teh pravic, zvišal.

Odzivi politike na pandemijo v obliki enkratnih transferjev

Kot že omenjeno, se pandemija odraža v trendu nekaterih transferjev (kot avtomatski odziv sistema), vendar transferji odražajo tudi odziv politike oz. diskrecijskih ukrepov za ublažitev vpliva krize. Večina ukrepov v zvezi s transferji je enkratno povišala transferje. Njihov učinek je zato za leti 2020 in 2021 prikazan ločeno v spodnji tabeli (Tabela A2), ki zajema vse enkratne transferje, vključno s prejemki upokojujencev in upokojenk ter invalidov in invalidk. Paket ukrepov je vseboval tudi zagotavljanje nadomestila za brezposelnost tistim osebam, ki so od sredine marca 2020 zaradi pandemije postale brezposelne, vendar niso izpolnile pravic do nadomestila za brezposelnost. Slednji so v poročilu MDDSZEM vključeni v podatke o gibanju nadomestila za brezposelnost.

V januarju 2022 je bila tretjič izplačan solidarnostni dodatek upokojujencem in upokojenkam. V tem mesecu je bila izvedena tudi izredna uskladitev pokojnine in ostali prejemki.

Odzivi politike na energetske krizo z enkratnimi transferji

V aprilu 2022 (in del v juliju 2022) je bil izplačan enkratni energetske solidarnostni dodatek za omilitev socialnih stisk, ki so posledica vpliva visokih cen energentov. Energetske solidarnostni dodatek je bil izplačan upokojujencem in upokojenkam, prejemnikom denarne socialne pomoči in varstvenega dodatka, upravičencem do otroškega dodatka in dodatka za veliko družino ter rejnikom. Skupni finančni učinek je ocenjen na 107 milijonov EUR⁴.

V avgustu 2022 je bil odobren enkratni energetske dodatek za prejemnike in prejemnice denarne socialne pomoči ali varstvenega dodatka, ki bo izplačan najkasneje novembra 2022. Tudi samska oseba ali družina, ki ni prejemnica denarne socialne pomoči ali varstvenega dodatka zaradi lastništva premoženja, bo upravičena do dodatka. Ocenjeno je, da bo dodatek prejelo približno 71.000 posameznikov in družin. Finančne posledice so ocenjene na približno 18,4 milijona evrov. Izplačila bodo v višini:

- 200 evrov za samske osebe;
- 200 evrov za družine z enim staršem, povečanega za 118 evrov za vsakega otroka ali za 59 evrov, če je otrok dodeljen v skupno varstvo in vzgojo;
- 314 evrov za dvostarševske družine, povečanega za 118 evrov za vsakega otroka ali za 59 evrov, če je otrok dodeljen v skupno varstvo in vzgojo;
- 314 evrov za pare brez otrok.

Tabela A1 Spremembe politik v 2021 in 2022

	Datum začetka veljavnosti	Znesek/upravi čenca	Izdatki	Število upravičencev
		Medletna rast, %	Medletna rast, %	Medletna rast, %
Blaginja				
Brezplačen vrtec za drugega in tretjega otroka	1. september			-0,1
Dvig pomoči ob rojstvu otroka iz 286, 72 EUR na 350 EUR	1. januar	21,2	53,2	26,7
Dvig starševskega dodatka iz 258,09 EUR na višino osnovnega zneska minimalnega dohodka (402,18 EUR)	1. januar	28,5	37,2	6,8
Dvig najnižjega izplačila materinskega, očetovskega in starševskega nadomestila iz 331 EUR bruto na 543,29 EUR bruto	1. januar	6,7	5,9	-0,8
Krajši delovni čas: do polne delovne obveznosti se zagotavlja plačilo prispevkov za socialno varnost od sorazmernega dela povprečja zadnjih 12 plač, vendar ne manj od sorazmernega dela minimalne plače	1. januar	27,5	20,2	-5,9

⁴ https://www.fs-rs.si/wp-content/uploads/2022/07/JMG_202202.pdf;

<https://twitter.com/FiskalnisvetRS/status/1567029640182599680?s=20&t=sAd23VpRTxjCCAOsGz3OIA>

Spremembe pri državnih štipendijah. Uvaja se dva dodatna dohodkovna razreda (6. in 7. razred) ter spreminja meje dohodkovnih razredov in višino štipendije

5. maj 2022

Solidarnost

Dvig zneska delnega plačila za izgubljeni dohodek iz 751,77 EUR bruto na 1024,24 EUR bruto	1. julij	19,8	31,2	9
Novela Zakona o osebni asistenci, ki izboljšuje izvajanje te storitve in odpravlja anomalije na tem področju	3. november	-3,8	56,2	61,8

Tabela A2 Izplačila enkratnih zneskov za ublažitev posledic krize

	Ukrep	Obdobje	Prejemniki	Finančni učinek (mio eur)	Povprečje/prejemnika (eur)
2020	Enkratni solidarnostni dodatek za upokojenece	<i>april</i>	287.380	62,2	216,3
	<i>invalidska nadomestila</i>	<i>april</i>	14.844	4,3	289,2
	Enkratni solidarnostni dodatek ranljivim skupinam DSP/VD	april	49.728	7,5	150,0
	Povečan znesek dodatka za velike družine	april	29.150	3,4	118,0
	Enkratni solidarnostni dodatek študentom	april	52.180	7,8	150,0
	Dodatek otroškemu dodatku	junij	191.272	5,7	30,0
	Podpora dohodku za samozaposlene	mar–dec	40.463*		
2021	<i>Enkratni solidarnostni dodatek za upokojenece</i>	<i>januar</i>	299.895	68,0	226,7
	Enkratni solidarnostni dodatek študentom	januar	54.249	8,1	150,0
	Dodatek otroškemu dodatku (št. otrok)	januar	329.168	16,5	50,0
	Povečan znesek dodatka za velike družine	januar	31.587	3,7	118,2
	Višji dodatek za nego otroka	januar	8.000	2,4	300,0
	Podpora dohodku za samozaposlene	jan–apr	34.600*		
	Enkratni solidarnostni dodatek za brezposelne	2021	9.484	1,4	150,0

* Mesečno povprečje v opazovanem obdobju

Vir: ZPIZ, MDDSZ in Fiskalni svet (FS)

Tabela A3 Izplačila enkratnih zneskov za ublažitev posledic energetske krize

Ciljna skupina	Obdobje	Prejemnik i	Finančni učinek (mio eur)	Povprečje/prejemnika (eur)
Upravičenci iz naslova DP in VD	<i>april, julij</i>	45.677	6,85	150
Upravičenci iz naslova OD in RE		125.521	18,83	150
Upravičenci iz naslova DVD		11.478	1,21	105

Tabela 1 Osnovni kazalniki dohodka, revščine in socialne izključenosti, Slovenija

	2020	2021
Mediana letnega ekvivalentnega razpoložljivega dohodka (EUR)	14.774	15.415
Letni prag tveganja revščine za enočlansko gospodinjstvo (EUR)	8.864	9.249
Mesečni prag tveganja revščine za enočlansko gospodinjstvo (EUR)	739	771
Stopnja tveganja socialne izključenosti (% oseb)	14,3	13,2
Stopnja tveganja revščine (% oseb)	12,4	11,7
Stopnja resne materialne in socialne prikrajšanosti - za 7 od 13 elementov (% oseb)	2,6	1,8
Stopnja zelo nizke delovne intenzivnosti, starost 0–64 let (% oseb)	3,9	3,6
Stopnja tveganja revščine pred socialnimi transferji, razen pokojnin (% oseb)	22,4	21,2
Stopnja tveganja revščine pred socialnimi transferji, vključno s pokojninami (% oseb)	39,4	40,3
Neenakost porazdelitve dohodka - razmerje kvintilnih razredov (80/20)	3,3	3,2
Neenakost porazdelitve dohodka - Ginijev količnik (%)	23,5	23,0

Tabela 2 Osebe z najnižjo stopnjo tveganja revščine, Slovenija

	2020	2021
	% oseb pod pragom tveganja revščine	
Delovno aktivne osebe (starost 18+)	5,0	5,0
Osebe z vsaj višješolsko izobrazbo (starost 18+)	4,9	5,3
Gospodinjstva, v katerih so vsi odrasli člani delovno aktivni	3,4	3,1

Tabela 3 Osebe z najvišjo stopnjo tveganja revščine, Slovenija

	2020	2021
	% oseb pod pragom tveganja revščine	
Glede na delovno intenzivnost gospodinjstva		
gospodinjstva brez delovno aktivnih članov	40,4	41,7
Glede na najpogostejši status aktivnosti v letu pred anketiranjem (starost 18+)		
brezposelne osebe	43,4	39,7
upokojene ženske	22,6	19,6
drugi neaktivni (gospodinje, študenti, nezmožni za delo...)	18,9	19,4
Glede na starost in spol		
ženske, starejše od 59 let	22,4	19,5
Glede na stanovanjsko razmerje gospodinjstva		
najemniki stanovanj	28,1	26,7
Glede na dokončano izobrazbo (starost 18+)		
osebe z največ osnovnošolsko izobrazbo	29,5	29,0

Vir: SURS, 2022

Tabela 4 Zneski socialnih transferjev po pravicah, leto 2021, v EUR

Funkcija	Pravica	Vrsta pravice	Skupni znesek I-XI	Medletna rast (%) I-XI 21/I XI 20	Znesek v mesecu XI	Medletna rast (%) XI 21/XI 20
Blaginja	Vinjete	prejemek	66.550	-0,3	-	-
Blaginja	Plačilo prispevkov (4 ali več otrok)	pravica iz zavarovanja	3.134.703	1,7	272.101	2,1
Blaginja	Rejnine	storitev	5.066.432	-5,2	436.580	-7,2
Blaginja	Pomoč ob rojstvu otroka	prejemek	6.895.601	45,5	557.137	371,6
Blaginja	Starševski dodatek	prejemek	9.488.834	34,3	993.094	47,8
Blaginja	Dodatek za veliko družino**	prejemek	13.430.420	1,7	29.906	-64,1
Blaginja	Štipendije sklada	prejemek	15.788.179	-11,1	1.955.954	39,0
Blaginja	Krajši delovni čas	pravica iz zavarovanja	21.746.566	19,4	1.967.806	27,3
Blaginja	Državna štipendija	prejemek	78.026.753	-1,8	5.720.682	-3,5
Blaginja	Otroški dodatek	prejemek	225.227.498	-2,2	19.874.019	-3,8
Blaginja	Starševski dopusti in nadomestila	pravica iz zavarovanja	282.124.850	5,3	26.263.353	9,7
Solidarnost	Dodatek za pomoč in postrežbo*	prejemek	1.030.104	2,9	92.861	-0,3
Solidarnost	Posmrtnine	prejemek	1.202.116	-25,0	65.555	-68,3
Solidarnost	Osebna asistenca/komunikacijski dodatek	storitev	2.507.100	5,8	232.950	4,7
Solidarnost	Pogrebne	prejemek	2.732.160	-23,8	135.937	-70,5
Solidarnost	Družinski pomočnik	storitev	3.298.560	-17,7	279.487	-14,6
Solidarnost	Delno plačilo za izgubljeni dohodek	pravica iz zavarovanja	8.570.743	29,3	955.240	54,7
Solidarnost	Dodatek za nego otroka	prejemek	11.315.824	6,5	1.045.568	6,7
Solidarnost	Varstveni dodatek	prejemek	39.030.603	0,6	3.489.266	-2,6
Solidarnost	Oprostitve plačila socialno varstvenih storitev	subvencija	51.677.410	-2,7	4.804.266	-0,0
Solidarnost	Osebna asistenca	storitev	114.248.159	57,5	12.255.511	48,0
Ublažitev šokov	Subvencija najemnine	subvencija	19.202.616	7,9	1.730.829	1,9
Ublažitev šokov	Izredna denarna pomoč	prejemek	21.722.419	-4,9	2.162.767	-8,8
Ublažitev šokov	Denarna socialna pomoč	prejemek	250.328.620	2,9	20.001.723	-13,5

*Pravica dodatek za pomoč in postrežbo ni samostojna, dodeljuje se v okviru varstvenega dodatka ali denarne socialne pomoči.;

**Dodatek za veliko družino se izplačuje enkrat letno. Podatek za zadnji mesec je odraz vlog zaradi sprememb št. otrok med letom in je zelo variabilen.

Pravica	I-X	Medletna rast (%) I-X 21/I-X 20	X	Medletna rast (%) X 21/X 20
DN Denarno nadomestilo	154.078.019	-25,8	12.733.320	-28,0
PU Prispevki do upokojitve	393.957	-2,6	36.272	-2,2

Vir: MDDSZEM, Socialni transferji, december 2021 (prav tako Tabela 5)

Tabela 5 Število upravičencev in upravičenk do socialnih transferjev po pravicah, leto 2021

Funkcija	Pravica	Vrsta pravice	Povprečno število I-XI	Medlet na rast (%) I-XI 21/I-XI 20	Število v mesecu XI	Medlet na rast (%) XI 21/XI 20
Blaginja	Vinjete*	prejemek	605	-0,3	-	-
Blaginja	Rejnine	storitev	811	-4,3	777	-6,3
Blaginja	Plačilo prispevkov (4 ali več otrok)	pravica iz zavarovanja	928	-5,9	880	-7,7
Blaginja	Starševski dodatek	prejemek	2.888	6,5	2.727	-2,2
Blaginja	Štipendije sklada	prejemek	7.594	1,7	6.935	-6,2
Blaginja	Krajši delovni čas	pravica iz zavarovanja	13.272	-6,3	12.933	-3,4
Blaginja	Pomoč ob rojstvu otroka*	prejemek	19.562	20,2	1.577	285,6
Blaginja	Starševski dopusti in nadomestila	pravica iz zavarovanja	21.317	-1,2	20.960	2,3
Blaginja	Dodatek za veliko družino*	prejemek	32.269	1,5	79	-65,7
Blaginja	Državna štipendija	prejemek	54.074	-1,7	52.403	-3,3
Blaginja	Subvencija vrtca	subvencija	74.390	-0,2	74.729	-0,0
Blaginja	Otroški dodatek**	prejemek	326.380	0,4	324.452	-0,4
Solidarnost	Dodatek za pomoč in postrežbo	prejemek	463	4,2	457	-0,2
Solidarnost	Družinski pomočnik	storitev	575	-19,6	536	-15,6
Solidarnost	Delno plačilo za izgubljeni dohodek	pravica iz zavarovanja	979	8,7	1.031	11,8
Solidarnost	Osebna asistenca/komunikacijski dodatek	storitev	1.519	5,8	1.553	4,7
Solidarnost	Osebna asistenca	storitev	2.870	63,8	3.368	44,4
Solidarnost	Posmrtnine*	prejemek	2.989	-25,0	163	-68,3
Solidarnost	Pogrebnine*	prejemek	3.405	-23,9	169	-70,6
Solidarnost	Oprostitev plačila socialno varstvenih storitev	subvencija	8.034	-5,3	8.100	-3,7
Solidarnost	Dodatek za nego otroka	prejemek	8.401	5,9	8.519	6,1
Solidarnost	Varstveni dodatek	prejemek	23.361	4,3	23.075	0,1
Solidarnost	Prispevek za zdravstveno zavarovanje	subvencija	51.886	3,3	44.667	-15,9
Solidarnost	Pravica do kritja polne vrednosti zdravstvenih storitev	subvencija	64.639	3,5	56.845	-13,8
Ublažitev šokov	Izredna denarna pomoč	prejemek	9.826	-8,4	10.533	-12,7
Ublažitev šokov	Subvencija najemnine	subvencija	13.007	4,9	12.623	-1,7
Ublažitev šokov	Denarna socialna pomoč	prejemek	100.853	2,2	87.360	-14,5

*Število upravičencev je izračunano kot vsota po mesecih., **Prikazano je število otrok.

Pravica	Povprečno mesečno število upravičencev I-X	Medletna rast (%) I-XI 20/I-XI 19	Upravičence v mesecu X	Medlet na rast XI 20/XI 19 (%)
DN Denarno nadomestilo	19.412	-26,1	15.894	-31,3
PU Prispevki do upokojitve	291	-1,7	283	2,5

Tabela 6 Zneski socialnih transferjev po pravicah, leto 2022, v EUR

Funkcija	Pravica	Vrsta pravice	Skupni znesek I-VIII	Medletna rast (%) I-VIII 22/I-VIII 21	Znesek v mesecu VIII	Medletna rast (%) VIII 22/VIII 21
Blaginja	Vinjete	prejemek	54.560	0,6	-	-
Blaginja	Plačilo prispevkov (4 ali več otrok)	pravica iz zavarovanja	2.279.984	-1,6	286.425	-0,5
Blaginja	Rejnine	storitev	3.998.650	6,4	495.395	5,4
Blaginja	Pomoč ob rojstvu otroka	prejemek	4.415.326	-15,5	672.538	18,7
Blaginja	Starševski dodatek	prejemek	9.314.513	43,0	1.106.984	17,1
Blaginja	Štipendije sklada	prejemek	11.482.454	-1,2	1.010.943	-7,7
Blaginja	Dodatek za veliko družino*	prejemek	13.319.928	0,9	47.317	-50,0
Blaginja	Krajši delovni čas	pravica iz zavarovanja	17.020.564	6,6	2.221.368	6,4
Blaginja	Državna štipendija	prejemek	52.009.437	4,2	7.077.881	11,5
Blaginja	Otroški dodatek	prejemek	166.268.306	0,6	20.973.187	2,0
Blaginja	Starševski dopusti in nadomestila	pravica iz zavarovanja	220.055.720	8,5	29.119.753	5,7
Solidarnost	Posmrtnine	prejemek	722.725	-25,8	54.002	-36,4***
Solidarnost	Dodatek za pomoč in postrežbo**	prejemek	775.102	2,1	98.219	2,9
Solidarnost	Pogrebne	prejemek	1.492.690	-33,4	107.607	-41,1***
Solidarnost	Osebnasistencija/komunikacijski dodatek	storitev	1.976.173	9,0	252.547	9,5
Solidarnost	Družinski pomočnik	storitev	3.569.638	59,0	419.614	59,6
Solidarnost	Delno plačilo za izgubljeni dohodek	pravica iz zavarovanja	8.478.796	48,0	1.081.768	18,8
Solidarnost	Dodatek za nego otroka	prejemek	9.009.949	10,2	1.142.618	8,7
Solidarnost	Varstveni dodatek	prejemek	29.356.986	2,8	3.715.741	6,8
Solidarnost	Oprostitve plačila socialno varstvenih storitev	subvencija	39.286.451	5,9	4.985.853	6,0
Solidarnost	Osebnasistencija	storitev	98.537.316	45,0	-	-
Ublažitev šokov	Izredna denarna pomoč	prejemek	13.848.441	-11,8	1.290.833	1,9
Ublažitev šokov	Subvencija najemnine	subvencija	14.926.438	6,2	1.883.639	8,9
Ublažitev šokov	Denarna socialna pomoč	prejemek	160.180.215	-15,6	19.060.696	-8,9

*Dodatek za veliko družino se izplačuje enkrat letno. Podatek za zadnji mesec je odraz vlog zaradi sprememb št. otrok med letom in je zelo variabilen.; **Pravica dodatek za pomoč in postrežbo ni samostojna, dodeljuje se v okviru varstvenega dodatka ali denarne socialne pomoči.

***Podatki niso dokončni, saj je ti pravici možno uveljavljati še eno leto po smrti osebe.

Pravica	I-VII	Medletna rast (%) I-VII 22/I-VII 21	VII	Medletna rast (%) VII 22/VII 21
DN Denarno nadomestilo	94.333.555	-17,6	12.499.170	-9,2
PU Prispevki do upokojitve	418.960	51,8	64.577	57,4

Vir: MDDSZEM, Socialni transferji, september 2022

Tabela 7 Število upravičencev in upravičenk do socialnih transferjev po pravicah, leto 2022

Funkcija	Pravica	Vrsta pravice	Povprečno število I-VIII	Medletna rast (%) I-VIII 22/I-VIII 21	Število v mesecu VIII	Medletna rast (%) VIII 22/VIII 21
Blaginja	Vinjete*	prejemek	496	0,6	-	-
Blaginja	Rejnine	storitev	796	-2,9	798	-2,0
Blaginja	Plačilo prispevkov (4 ali več otrok)	pravica iz zavarovanja	884	-6,5	895	-5,2
Blaginja	Starševski dodatek	prejemek	3.005	3,7	2.776	-7,7
Blaginja	Štipendije sklada	prejemek	8.482	1,3	7.040	0,5
Blaginja	Pomoč ob rojstvu otroka*	prejemek	12.005	-19,2	1.811	14,0
Blaginja	Krajši delovni čas	pravica iz zavarovanja	13.849	2,9	14.216	3,5
Blaginja	Starševski dopusti in nadomestila	pravica iz zavarovanja	21.337	0,3	23.451	0,0
Blaginja	Dodatek za veliko družino*	prejemek	31.801	0,5	121	-54,2
Blaginja	Državna štipendija	prejemek	53.434	-2,6	54.499	-1,0
Blaginja	Subvencija vrtca	subvencija	74.754	0,5	72.671	0,4
Blaginja	Otroški dodatek**	prejemek	326.986	0,0	326.703	-0,2
Solidarnost	Dodatek za pomoč in postrežbo	prejemek	468	-0,0	470	-0,6
Solidarnost	Družinski pomočnik	storitev	477	-11,6	426	-15,3
Solidarnost	Delno plačilo za izgubljeni dohodek	pravica iz zavarovanja	1.076	11,6	1.094	11,2
Solidarnost	Osebna asistenca/komunikacijski dodatek	storitev	1.588	5,2	1.605	4,4
Solidarnost	Posmrtnine	prejemek	1.753	-27,6	128	-39,3
Solidarnost	Pogrebne*	prejemek	1.820	-34,9	128	-43,9
Solidarnost	Osebna asistenca	storitev	3.751	39,9	-	-
Solidarnost	Oprostitve plačila socialno varstvenih storitev	subvencija	7.966	0,6	7.894	-0,7
Solidarnost	Dodatek za nego otroka*	prejemek	8.851	6,0	8.865	3,3
Solidarnost	Varstveni dodatek	prejemek	22.888	-2,5	22.993	0,4
Solidarnost	Prispevek za zdravstveno zavarovanje	subvencija	42.293	-22,4	39.354	-15,5
Solidarnost	Pravica do kritja polne vrednosti zdravstvenih storitev	subvencija	54.048	-19,9	51.073	-12,5
Ublažitev šokov	Izredna denarna pomoč	prejemek	8.271	-16,4	6.261	-8,6
Ublažitev šokov	Subvencija najemnine	subvencija	12.806	-2,6	12.547	-2,0
Ublažitev šokov	Denarna socialna pomoč	prejemek	83.922	-20,6	78.777	-14,3

*Število upravičencev je izračunano kot vsota po mesecih.

**Prikazano je število otrok.

Pravica	I-VII	Medletna rast (%) I-VII 22/I-VII 21	VII	Medletna rast (%) VII 22/VII 21
DN Denarno nadomestilo	15.816	-23,8	14.619	-14,5
PU Prispevki do upokojitve	406	40,4	421	37,6

Vir: MDDSZEM, Socialni transferji, september 2022

4. KAJ SE MEDTEM DOGAJA IZZA ŠTEVILK?

Kaj medtem opažajo nevladne organizacije, ki se dnevno ukvarjajo s pomočjo osebam v ranljivem položaju? Če poskušamo strniti glavna opažanja iz pogovorov z njimi⁵, so to naslednja (v nadaljevanju). Absolutno pa moramo poudariti, da so ta glavna opažanja med seboj povezana, tako da moramo pravzaprav govoriti o **kombinirani revščini, ki je posledica več dejavnikov**. In katero država zagotovo ne naslavlja ustrezno. Sicer je država res priskočila na pomoč z izplačili enkratnih zneskov za ublažitev posledic (energetske) krize, a velike systemske pomanjkljivosti, skozi katero pronicajo prav ti vzorci kombinirane revščine, so vse bolj kronične.

Tako je ta ista država recimo s prenosom varstvenega dodatka iz sistema socialnega zavarovanja v sistem socialnega varstva drastično znižala število prejemnikov in prejemnic varstvenega dodatka, in še dandanes potencialni upravičenci in upravičenke ne upajo vložiti vloge za varstveni dodatek, ker verjamejo da bodo zaradi tega ob hišo ali zemljo. Prav tako je izračun višine minimalnih življenjskih stroškov (zadnji je bil pravkar opravljen (iz ocene stroškov v letu 2022 in strukture izdatkov v letu 2018) podvržen političnim pritiskom debate o »pasti revščine«, in posledično politično sprejeta višina minimalnih stroškov (od katerih je odvisna višina cele vrste socialnih transferjev) ni enaka izračunu. Hkrati pa plače zaposlenih ne dohajajo vse višjih mesečnih življenjskih stroškov, kar se morebiti še najbolj odraža ob vse višjih cenah tržnih najemnin, ki so popolnoma izven kakršnekoli javne regulacije. Dvig življenjskih stroškov ob epidemiji nizkih plač pa proizvaja vse več uporabnikov nevladnih organizacij, ki krpajo družinski proračun z delom na črno.

Hkrati pa preveliko poudarjanje nadzorstvene in administrativne funkcije socialnega varstva na eni strani ob stihijskih trgih na drugi strani (trg dela, stanovanjski trg) ne samo da povzroča ogromno stisk posameznika in posameznice, ki je v ranljivi situacijah skorajda avtomatsko stigmatiziran oz. stigmatizirana. Temveč tudi grobo pokaže vse pomanjkljivosti javnega sistema pomoči žrtvam nasilja v družini. Katerih je po pričevanju nevladnih organizacij vse več. In katere se znajdejo ne »samo« v krogu nasilja, temveč praviloma tudi v krogu revščine.

Društva in zavodi, ki delajo neposredno z ranljivi skupinami prebivalstva, s katerimi smo opravili pogovore, opažajo naslednje:

- Med njihovimi uporabniki je vse več **revnih zaposlenih**, torej zaposlenih, ki sicer prejemajo redne dohodke iz dela, a so le ti prenizki, kar je še posebej vidno ob zadnjih naraščanjih stroškov življenja, kot so stanovanjski stroški, najemnine, ogrevanje, hrana. V veliko primerih te osebe potem rešujejo svojo situacijo z dodatnim delom na črno (Zveza prijateljev Mladine Moste Polje -v nadaljevanju ZPM Moste Polje, Rdeči križ Slovenije Območno združenje Ljubljana – RKS OZLJ, Zveza prijateljev mladine Slovenije – v nadaljevanju ZPMS).
- Zelo težko situacijo oseb, ki **prejemajo nadomestila za invalidnost**, katera so zelo nizka, tam nekje do 400 evrov, s čimer zagotovo ni možno ustrezno preživeti mesec (društvo Mozaik, RKS OZLJ).
- V zadnjem letu je zelo veliko ločitev, predvsem zaradi **posledic nasilja v družini**. Ta trend vztrajno narašča. Tako je recimo med tedenskimi vlogami za pomoč, ki jih prejme Zveza prijateljev Mladine Moste Polje (ZPM Moste Polje) polovica njih posledica nasilja v družini. Večinoma so to ženske, ki se umikajo, več kot 90 odstotkov je primerov, ko se mame umaknejo z otroki. Žrtev partnerskega nasilja pa praktično dostikrat nima nobenih ustreznih pogojev, se pravi da nima kam iti, da ne more kar čez noč najti druge, tj. ustrezne nastanitve, obenem pa cene najemnin opazno zvišujejo. Z umikom pa potem nastanejo še dodatne administrativne težave, saj se dohodek ženske dostikrat zniža, kar potem tudi vpliva na možnost pridobitve določenih bivalnih dovoljenj. Veliko pa je tudi mam, ki so ostale same z otroci, kateri so iz »prve triade« in zato ne morejo vzeti službe, ki je izven dopoldanske izmene. Zaposlitev, ki pa nudijo samo dopoldansko izmeno, pa je zelo malo, še posebej, če govorimo recimo o področju dela, ki zahteva srednješolsko izobrazbo. Ob že tako izjemno težki osebni ter finančni situaciji žensk, žrtev nasilja v družini, pa Rdeči križ Slovenije Območno združenje Ljubljana (RKS

⁵ celotni zaključki posameznih nevladnih organizacij so v nadaljevanju

OZLJ) med drugim izpostavlja, da se nanje obračajo materinski domovi s prošnjo za pomoč mamicam, žrtvam družinskega nasilja.

- Vedno več je **enostarševskih družin, ki živijo v slabih ekonomskih razmerah**. Te družine, ki živijo v revščini niso vedno rezultat nasilja. Ugotavlja se tudi, da je v veliko družinah, ki živijo v revščini prisotna bolezen, tako bolezen staršev ali otrok. Te družine veliko svojega dohodka namenjajo za dodatne terapije ali pa za pokrivanje stroškov zdravil, ki so plačljiva, saj ugotavljajo, da vse več zdravil za otroke prehaja na belo listo. Sredstva jim ne zadoščajo za pokrivanje vseh stroškov, ki jih imajo (ugotavljajo pri ZPMS).
- Odprto **diskriminacijo pri dostopu do (najemnih) stanovanj**. Najemodajalci se tako odkrito otepajo družin (kot ugotavlja ZPM Moste Polje), tujcev (kot ugotavlja Zavod tri in RKS OZLJ) kot tudi prejemnikov socialnovarstvenih transferjev (Društvo Mozaik).
- V zadnjem letu opazno narašča **število brezdomnih žensk** – 30 % vseh obiskovalcev programa (kot ugotavlja Društvo Kralji ulice), kar je seveda izjemno zaskrbljujoče.
- Čas COVID epidemije je precej **vplival na duševno zdravje oseb**. Že tako slabo zdravstveno stanje uporabnikov se je tekom epidemije še poslabšalo, opažajo na društvu Mozaik. Na podlagi tega in spremljajočega strahu pred prihodnostjo tako društvo Mozaik kot ZPM Moste Polje predvidevata, da se bo zgodil porast težav v duševnem zdravju oseb.
- Na TOM telefonu® – anonimnem telefonu za otroke in mladostnike, se že od konca prvega vala epidemije zaznava **veliko duševno stisko tudi pri otrocih in mladostnikih**. Prekinitev vrtčevskega in šolskega življenja je za mnoge pomenila izgubo stika s sovrstniki, izgubo možnosti dobiti kvalitetno učno pomoč, izgubo možnosti umika iz družine z disfunkcionalnimi vzorci. Vpliv epidemije na otroke in mladostnike se je pokazal tudi pri vprašanih, s katerimi se obračajo na TOM telefon®. Teme, ki so bile na TOM-u v letih epidemije prevladujoče so vezane na družino, duševno zdravje in samomorilno razmišljanje. Najpogostejše tematike so bile tako »odnosi s starši«, »nasilje v družini«, »odnosi z vrstniki«, »depresivnost« in »samomorilne misli« (ugotavljajo na ZPMS).
- Vse več je **starejših uporabnic, iz (ženskih) enočlanskih gospodinjstev** z zelo slabo socialno mrežo (kot recimo ugotavlja RKS OZLJ), v primeru da živijo izven mestnih središč, pa je težava tudi dostop do dnevnik storitev, kot so recimo že trgovine (kot izpostavlja društvo Mozaik). Materialno stisko zlasti v manjših in bolj odročnih krajih povečuje zapiranje izpostav pošte ali banke ter ukinjanje bankomatov, zaradi česar postane pot prebivalcev do teh storitev daljša in povezana z več stroški (kot izpostavlja zveza društev upokojencev Slovenije - ZDUS).
- **Veliko je dolgov iz naslova plačila osnovnih mesečnih življenjskih stroškov**. Odklopov elektrike je tako še vedno preveč (kot ugotavljata ZPM Moste Polje in ZPMS). Na RKS OZLJ in ZPMS tako opažajo, da se veliko oseb obrne nanje zaradi podražitev, predvsem od lanske zime dalje, ko so šli navzgor stroški za ogrevanje, plin, energetiko. Osebe že zdaj dajejo vloge za plačila drv in kurilnega olja.
- Še vedno je veliko oseb **pod-informiranih glede možnosti pomoči**. Osebe dostikrat ne vedo, da jim tudi kot zaposlenim pripadajo določene pomoči iz javnih sredstev, ne vedo za humanitarne organizacije, ki jim lahko pomagajo tudi finančno (kot ugotavljata ZPM Moste Polje in ZPMS), ali niti ne vedo da jim pripada varstveni dodatek (kot ugotavlja društvo Mozaik).
- V ranljivem položaju posameznika je zelo veliko odvisno od njegove (širše) **socialne mreže, ki pa je te osebe dostikrat preprosto nimajo**. Tako društvo Mozaik opozarja na starejše osebe, ki same živijo v kmečkih gospodinjstvih na Goričkem, Zavod tri medtem na slabo socialno mrežo njihovih uporabnic, medtem ko RKS OZLJ opozarja na širšo težavo zelo slabe širše neformalne mreže pomoči v sami Ljubljani. ZPM Moste Polje in ZPMS pa opozarjata, da so glede dolgov iz naslova neplačanih mesečnih življenjskih stroškov najbolj ogrožene prav tiste osebe, ki nimajo neke ustrezne socialne mreže, ali svoje primarne družine, da bi si lahko izposodili določena sredstva, da ne pride do najhujšega oz. izhajajo iz družin kjer je prisotna revščina iz generacije v generacijo.
- V zadnjem letu bile humanitarne organizacije **deležne manj materialnih in finančnih donacij, potrebe pa ostajajo enake oz. jih letošnjo zimo pričakujemo še več** (kot ugotavlja ZPMS, kot tudi RKS OZLJ in ZPM Moste Polje).

DRUŠTVO KRALJI ULICE

- Število oseb, ki pomoč poiščejo na Društvu Kralji ulice, vsako leto narašča. Nanje se obračajo tudi posamezniki, ki jim programi društva primarno niso namenjeni, npr. begunci, izbrisani, delavci iz tujine, ljudje s težavami v duševnem zdravju, Romi itn.
- Na društvu še vedno opažajo (generacijsko) vztrajanje revščine; tudi pri osebah, ki so v zadnjem letu morda dobile zaposlitev, prejemajo pa minimalno plačo, s katero še vedno živijo pod pragom tveganja revščine. Predvsem v programu preprečevanja deložacij opažajo, da so mnoge družine v slabši socialno-ekonomski situaciji, kot so bile pred pandemijo covid-19, kljub temu, da so mnoge ravno pred pandemijo izboljšale svoj socialno-ekonomski položaj.
- Ker v zadnjih letih cene nepremičnin strmo rastejo, je prisotno veliko pomanjkanje cenovno dostopnih nastanitev, zato posledično vedno več ljudi spi na ulicah. V zadnjem letu društvo opaža predvsem trend naraščanja števila brezdomnih žensk – 30 % vseh obiskovalcev programa. Tudi v programu nastanitvene podpore društvo opaža, da je trenutna situacija na področju cenovno dostopnih nastanitev najslabša v zgodovini delovanja Društva Kralji ulice. Možnosti za najem cenovno dostopne nastanitve na stanovanjskem trgu za osebo, katere edini prihodek je denarna socialna pomoč, so zaskrbljujoče nizke. Razpoložljive možnosti za pridobitev ustrezne nastanitve v okviru občinskega ali republiškega stanovanjskega sklada še zdaleč ne pokrivajo dejanskih potreb najbolj ranljivega dela populacije, saj so razpoložljive nastanitvene kapacitete omenjene, kar povzroča večletno čakalno dobo.
- Društvo se pri svojem delu sooča tudi z romsko skupnostjo in zaznava, da gre za eno najbolj izključenih in depriviligiranih skupin prebivalstva, ki živijo v revščini in nimajo možnosti za izhod iz začaranega kroga. Mladi Romi skorajda nimajo možnosti, da se osamosvojijo – neizobraženost, omejene zaposlitvene možnosti, manko stanovanj, finančna odvisnost, vpliv tradicije idr.
- Opažajo še, da je prehrana za ranljive skupine enolična in nezdrava, da so paketi pomoči humanitarnih organizacij, ki ponujajo prehranske pakete okorni, enostavni in zelo neprimerni za pripravo zdravega obroka. Sestavine večinoma vsebujejo enostavne sladkorje in ogljikove hidrate, zato spodbujajo k nastajanju različnih bolezni, s kateri se uporabniki soočajo zaradi svojega načina življenja (sladkorne bolezni, debelost, povišan krvni tlak, holesterol ipd.).
- Na društvu opozarjajo, da so življenjske situacije posameznikov vedno bolj kompleksne. Kot najbolj ranljive prepoznavajo osebe s kombiniranimi težavami, pri katerih gre za preplet odvisnosti, (kroničnih) težav v duševnem zdravju ter drugih (kroničnih) zdravstvenih težav in praviloma dolgotrajne socialne izključenosti in brezdomstva. Velika težava je tudi izključenost iz primarnega zdravstva, saj se mnogi uporabniki in uporabnice spopadajo s kroničnimi zdravstvenimi težavami. Pri dolgoletnih uporabnikih in uporabnicah drog, pa so izrazite težave pri kroničnih in akutnih ranah oziroma abscesih in potrebi po rednih prevezah, storitve, ki jim je v javnih zdravstvenih ustanovah težko dostopna. Dolgotrajno brezdomni in brezdomne (in uporabniki ter uporabnice drog), ki se soočajo s hudimi zdravstvenimi težavami in potrebujejo zdravstveno nego in oskrbo, ostajajo brez ustrezne pomoči in večinoma krožijo med zdravstvenimi ustanovami in zavetišči in tako ne dobijo dostojne in ustrezne oskrbe. Najbolj izključeni pa so posamezniki in posameznice s težavami v duševnem zdravju, ki imajo tudi težave z odvisnostmi in so izključeni iz skorajda vseh rehabilitacijskih (in tudi socialnovarstvenih) programov.
- Društvo opozarja, da je na sistemski ravni za zajezitev porasta brezdomstva v Sloveniji nujno potrebna sprememba stanovanjske politike, tj. zagotovitev primernih nastanitev za najranljivejše skupine ljudi ob doslednem upoštevanju principa *Housing first*. Nujna je tudi ureditev primarnega zdravstva z zagotovitvijo zadostnega števila družinskih zdravnikov in prenos zdravstva na teren, kjer se uporabniki nahajajo. Tako se mora govoriti o nujnosti povezovanja zdravstva in socialnega varstva. V Sloveniji so nujne tudi spremembe na zaposlitvenem področju. Treba je predvsem prilagoditi oblike zaposlovanja, ki ranljivim skupinam omogočajo vključevanje ter ohranjanje zaposlitev, s čimer se jim zagotavlja dostojno življenje. Omenjene skupine potrebujejo kontinuirano in celostno podporo pri socialnem vključevanju in stabilizaciji življenja – specializirane nastanitvene programe. Predvsem je opazno pomanjkanje tovrstnih programov na področju nastanjanja najbolj ranljivih skupin, ki

bi vsaj deloma kompenzirali primanjkljaje neustrezne stanovanjske politike ter preprečevali vse večje poglobljanje revščine in izključenosti.

- Društvu se prav tako zdi nujno, da se začnejo strokovne službe bolj usmerjati na terensko in skupnostno delo, da razvijajo podporne programe, ki so usmerjeni v celostno obravnavo uporabnika, v sodelovanje in povezovanje med sektorji. Obenem bi morale biti službe bolj fleksibilne, dostopne in manj omejujoče. Prostor za izboljšave vidijo tudi v povezovanju stanovanjske politike z gospodarstvom, ekonomijo in socialnim varstvom, saj se bomo le tako lahko zadovoljivo spopadli z revščino.

ZAVOD TRI, ŠKOFJA LOKA

- Zavod tri (v nadaljevanju: zavod) dela z ženskami, ki se preseljujejo v Škofjo Loko, in ki so tam manj kot pet let. Zavod jim učenje slovenščine, delajo se tudi druge stvari v smeri zmanjševanja neustrpnosti, rušenja stereotipov, v sami Škofji Loki, v skupnosti.
- V zadnjem letu izvajajo medkulturno mediacijo. Imajo dve medkulturni mediatorki, eno za albanski, eno za makedonski jezik. Za albanski jezik je zelo veliko potreb v lokalnem okolju, to ponudijo tudi po dolinah (Selška, Poljanska dolina). Potrebe so velike. Ni problem namreč samo služba ali govorilne ure v šoli, problem je dobiti stanovanje, pa recimo zamenjati pediatra, pa recimo tolmačenje na upravni enoti. Zavodu je uspelo doseči, da občina financira medkulturne mediatorke, in sicer preko podjemne pogodbe. Medkulturna mediatorka oddaja poročilo, pogodbo ima preko vrtca, plačana je po urah. Nevarnost je, da se lahko to kadarkoli prekine, čeprav gre za zelo malo sredstev. Želeli bi si, da bi bila medkulturna mediatorka zaposlena, oziroma da bi bilo več medkulturnih mediatork. Soočajo se tudi s tem, da nimajo sistematično urejenega izobraževanja medkulturnih mediatork, naredi so nacionalno poklicno kvalifikacijo (ki jo ni treba obnavljati, ko jo enkrat narediš). Etika je tukaj zelo velik problem – če sem jaz medkulturna mediatorka, ne smem o tem govoriti, ne smem to govoriti tretjim osebam. Jaz moram tolmačiti, ne pa vriniti svojega mnenja. Potrebe pa so za različne jezike, tudi za Ukrajinsščino, Makedonščino.
- Kar se tiče dostopa do službe, je videti, da tiste gospe, ki znajo slovensko toliko, da se znajo sporazumevati, dobijo službo takoj, in to redno, s pogodbo, in to v velikih podjetjih, kot je Mercator, Spar. Tiste, ki pa ne znajo slovensko ali pa so tudi nepismene, pa delajo na črno. To je zelo slabo, Zavod jih stalno opozarja da to res ni v redu. Imeli so recimo primer pekarnice, kjer se je delalo na črno, zdaj jo je Finančna uprava (FURS) zaprla, tudi niso plačevali najemnine. Kar pa se tiče znanja slovenščine, zavod opozarja, da je Ljudska univerza Škofja Loka recimo rekla da v 2023 ne bodo delali nobenih tečajev. Tečaje delajo v Kranju, verjetno Jesenice.
- Na zavodu opažajo dvig življenjskih stroškov, dvig najemnin, vse posledično skrbi tudi to kaj bo z zimo. Včasih je recimo bilo možno preživeti s plačo moža, ki je primeroma vozil tovornjak, ampak zdaj se jim zdi da ne bodo mogli pozimi plačevati položnic samo z eno plačo. Najverjetneje bo zaradi višjih življenjskih stroškov tudi več dela na črno.
- Pri ženskah opažajo, da nimajo ustrezne socialne mreže, ki bi recimo poskrbela za otroke v popoldanskem času. Posledično je ženska zelo omejena na to, da si želi imeti dopoldansko službo, tj. prvo izmeno. Kar opažajo v zadnjem letu, je to da so ženske prej dobile službo.
- V zadnjem letu je v Škofjo Loko prišlo tudi kar nekaj Ukrajincev in Ukrajink. Prišli so tudi z družinami. Tamkajšnje šole že bile pripravljene, ni bilo nobenih težav, otroke so takoj sprejeli v šolo.
- Na zavodu opozarjajo tudi na administrativne zaplete za tujce in tujke na upravni enoti. Upravna enota ima včasih »«prakso» da staršem podaljša dovoljenje za bivanje, otrokom pa ne, češ da ni dovolj sredstev. Ko so iz zavoda prvič vprašali upravno enoto, kje je težava, je svetovalka rekla, da je težava cenzus, čez tri mesece pa ni bila težava cenzus.
- Na zavodu prav tako opažajo diskriminacijo pri najemanju stanovanj, recimo pri ženskah. Danes najemodajalci niti ne skrivajo več, pač povejo, mi bi raje imeli Slovence. Tako so imeli primer, kjer so pomagali iskati stanovanje za dva Ukrajince. Zdaj bosta mogoče dobila pri eni gospe, pred tem so na društvu opravili več klicev. Bili pa so različni odzivi, recimo »od kje imajo denar, ali bojo dobili pomoč, ali moramo narediti pogodbo, ali smo prepričani, da ne bodo šli nazaj, kaj počnejo, kakšna je njihova služba«, skratka zelo neprijetna vprašanja. Kar se tiče

Ukrajincev, je odziv ljudi »ne bomo jim pomagali«, tudi če je tržna najemnica, tudi če vnaprej za pol leta ponujajo plačilo, pa povejo lastniki da bodo raje počakali na »domače«.

DRUŠTVO MOZAIK

- Društvo izvaja javni socialnovarstveni program v Pomurju. Finančna sredstva za svoje delovanje v veliki večini zagotavlja preko pogodbe z ministrstvom za delo, vsaj 20% finančnih sredstev pa morajo zagotoviti iz drugih virov. Pogodba je od letos dalje sedemletna. Ukvarjajo se pretežno s potencialno brezdomnimi osebami. Gre za različne situacije, kot so prepovedi približevanja, nasilje, čas po zaporni kazni, dolgovi, in posledična grožnja pred deložacijo. V programu so tudi osebe z zelo nizkimi mesečnimi prihodki, osebe, ki recimo nimajo urejenega varstvenega dodatka, niti ne vedo, da lahko koristijo to pravico, pa tudi osebe, ki živijo v slabih stanovanjskih razmerah.
- Med uporabniki društva je tudi nekaj mladih družin, tukaj društvo izpostavlja na »podedovano revščino«, ali gre recimo za invalidnost, ali gre za romsko populacijo, kjer ne uspejo najti trajne zaposlitve. Prav tako izpostavljajo osebe, ki prejemajo nadomestila za invalidnost, ki so zelo nizka, tam nekje do 400 evrov, takšne osebe potem še prejmejo razliko do zneska socialne pomoči (421 evrov, op.a.)
- Večina uporabnikov društva živi izven mestnih središč, po Goričkem, po manjših krajih, ki so več ali manj oddaljeni in brez dobrih prometnih povezav, kjer tudi ni pošt, bank, trgovin, ni veleblagovnic, da bi recimo lahko mesečne nakupe opravili ceneje.
- V povprečju so uporabniki in uporabnice društva stari 55 let, sicer je večina uporabnikov in uporabnic starih pod 57 let. Kar nekaj uporabnikov in uporabnic je (invalidsko) upokojenih, pa tudi takšnih ki prejemajo varstveni dodatek, ker niso več zaposljivi. Veliko uporabnikov in uporabnic že leta živi v revščini, večinoma so del kmečkega prebivalstva, in ko pride bolezen in starost, ter ko mladi odidejo, je revščina vse večja. Dosti uporabnikov in uporabnic je težje bolnih. Dolgotrajni uporabniki in uporabnice programa društva so tako povečini samski, brez neke socialne mreže, in ki dostikrat zapadejo tudi v dolgove ob svojih nizkih prejemkih. Sicer uporabniki in uporabnice dostikrat nimajo stroškov z najemninami, živijo namreč na domačijah, prav tako si dostikrat sami pridelajo del hrane, nekateri imajo tudi možnost enega poceni toplega obroka preko Eko podpornice ali brezplačnega obroka Škofijske Karitas.
- Društvo je pri svojem delu operativno zelo dobro povezano z lokalnimi skupnostmi, recimo z direktorji in direktoricami občinskih uprav, dosti sodelujejo s centri za socialno delo in potem dostikrat skupaj z različnimi strokovnjaki (psihiatri, socialnimi delavci, zdravstvenimi delavci) postavijo načrt pomoči osebi. Prav tako se dostikrat tudi kontaktira socialno mrežo uporabnika in uporabnice, da ugotovijo kakšne so tam možnosti pomoči. Uporabnikom in uporabnicam pomaga pri izpolnjevanju dokumentacije, kot tudi pri nakupovanju, z ustreznimi informacijami.
- Na društvu posebej opozarjajo, da je čas epidemije precej vplival na duševno zdravje oseb. Opažajo, da se je že tako slabo zdravstveno stanje uporabnikov in uporabnic tekom epidemije še poslabšalo. Na podlagi tega in spremljajočega strahu pred prihodnostjo društvo predvideva, da se bo zgodil porast težav v duševnem zdravju oseb. Obenem tudi opozarjajo, da se bo povečalo zadolževanje oseb, saj se ob naraščajočih cenah življenjskih stroškov zožijo možnosti tekočega odplačevanja dolgov.
- Društvo opozarja, da je treba uporabnikom in uporabnicam celovito in usklajeno pomagati, recimo s povezovanjem nevladnih organizacij in javnega sistema. Tako so izpostavili primer, da je Karitas uporabniku uredil kopalnico, vendar pa je bilo potrebno uporabnika tudi naučiti kako to kopalnico uporabljati, skrbeti za lastno higieno ter čistočo doma.

ZVEZA PRIJATELJEV MLADINE MOSTE POLJE

- Zveza prijateljev mladine Moste Polje (v nadaljevanju: ZPM Moste Polje) izvaja program Veriga dobrih ljudi. To je humanitarni program, v sklopu katerega se pomaga družinam z mladoletnimi nepreskrbljenimi otroki. Predlog za vključitev družine v program spišejo različne strokovne institucije, kot so centri za socialno delo, šolske strokovne službe, varne hiše, materinski domovi.

- Pred vključitvijo v program se opravi pogovor z družino. Strokovne delavke ZPM Moste Polje z družino pregledajo, kaj je problematika, kaj so razlogi, da se obračajo na pomoč, nato se postavijo cilji za reševanje težav, ki se jih poskušajo doseči v nekem določenem času.
- Že od leta 2019 so na ZPM Moste Polje pričeli opazovati porast vključitev v program s strani družin, kjer sta eden ali oba starša zaposlena. Tako je od vseh vključenih v program Verige dobrih ljudi 70 odstotkov družin v katerih so starši zaposleni. Na ZPM Moste Polje opažajo, da se te družine nanje obračajo povečini takrat, ko je že prepozno, ko so že v dolgovih, ki jih nikakor ne zmorejo več sami poplačati, nakar pride do opominov in izvršb. Ob tem jih dosti pove, da ob redni službi poskušajo najti še dodatno delo, recimo čiščenje, delo v gostinstvu. In še posebej zaposlene družine se počutijo zelo odgovorne za nastalo situacijo ter praktično »nesposobne«. Obenem pa je zelo veliko takšnih, ki ob takšni težki situaciji odklonijo terapevtsko pomoč, ki jo prav tako nudi ZPM Moste Polje, malce zaradi stigme.
- V zadnjem času je največ dolgovi iz naslova plačila osnovnih mesečnih življenjskih stroškov. Odklopov elektrike je tako še vedno preveč. Kar ne ZPM Moste Polje prepoznavajo že dlje časa, je to, da ljudje ob nastopu določene stiske »ohromijo«, ne morejo najti neke ustrezne rešitve. Najbolj so pri tem ogroženi tisti, ki nimajo neke ustrezne socialne mreže, ali svoje primarne družine, da bi si lahko izposodili določena sredstva, da ne pride do najhujšega. Ljudje sicer dostikrat ne vedo, da jim tudi kot zaposlenim pripadajo določene pomoči iz javnih sredstev, ne vedo za humanitarne organizacije, ki jim lahko pomagajo tudi finančno. Posebej pa izpostavljajo na ZPM Moste Polje, da je vsem tem družinam sila nerodno, da so se znašle v takšnem položaju, ter da potrebujejo tovrstno pomoč.
- Na ZPM Moste Polje opažajo, da je v zadnjem letu zelo veliko ločitev, predvsem zaradi posledic nasilja v družini. Ta trend vztrajno narašča. Med tedenskimi vlogami za pomoč, ki jih ZPM Moste Polje prejme, je polovica njih posledica nasilja v družini. Večinoma so to ženske, ki se umikajo, več kot 90 odstotkov je primerov, ko se mame umaknejo z otroki. Gre za zelo različne profile družin – priseljenci, »domači«, visoko izobraženi, nedokončana osnovna šola, itd. V povprečju gre za osebe starejše od 30 let. Opažajo pa na ZPM Moste Polje, da v vedno več primerih ženske zaradi lastne ekonomske nestabilnosti ne zmorejo zapustiti nasilnega odnosa, hkrati pa se bojijo morebitnega izsiljevanja partnerja, da jim bo prav zaradi njihove ekonomske nestabilnosti odvil otroka.
- Pri tem pa ZPM Moste Polje opozarja še na problem, da Varne hiše oziroma materinski domovi ne sprejemajo fantov, ki so starejši od 13 let. V zelo veliko primerih se zato posledično zgodi, da otrok ostane pri nasilnem staršu. Včasih se zgodi, da mame povedo, da partner ni izvajal nasilje nad otrokom, temveč »samo« nad njo. Žrtve nasilja po besedah predstavnice ZPM Moste Polje praktično preprosto nimajo pogojev, da se umaknejo od tega nasilja. Kljub temu pa opažajo da je bilo v zadnjem letu veliko umikov od nasilnega partnerja. In namesto da se umakne nasilneža, se umika žrtev, in ta žrtev praktično dostikrat nima nobenih pogojev, se pravi da nima kam iti, da ne more kar čez noč najti druge, tj. ustrezne nastanitve. Z umikom pa potem nastanejo še dodatne administrativne težave, saj se dohodek ženske dostikrat zniža, kar potem tudi vpliva na možnost pridobitve določenih bivalnih dovoljenj.
- Po opažanju predstavnice ZPM Moste Polje se najemodajalci tudi zelo otepajo družin. Tako jim je ena mama rekla, da je po razhodu s partnerjem ostala z otrokom v stanovanju, nakar je lastnik stanovanja še isti mesec rekel, da bo prodal stanovanje. Gospa se je izselila, kar je potegnilo za sabo nove stroške. Gospa pa je kasneje ugotovila, da so v tem stanovanju, iz katerega se je izselila, nastanjeni novi najemniki. Pa tudi sicer na ZPM Moste Polje v zadnjem letu opažajo zelo veliko izselitev iz najemnih stanovanj, kjer lastniki stanovanj povedo, da bodo stanovanje prodali. Pri tem se postavlja vprašanje, koliko teh argumentov »prodaje« je fiktivnih.
- Med brezposelnimi, ki so vključeni v program Verige dobrih ljudi, je veliko oseb z zdravstvenimi težavi. Veliko pa je tudi mam, ki so ostale same z otroci, kateri so iz »prve triade« in zato ne morejo vzeti službe, ki je izven dopoldanske izmene. Zaposlitev, ki pa nudijo samo dopoldansko izmeno, pa je zelo malo, še posebej če govorimo recimo o področju dela ki zahteva srednješolsko izobrazbo, veliko je trgovk, veliko je žensk, ki delajo v proizvodnji, ampak tam je praviloma izmensko delo.
- Ob naraščajočih življenjskih stroških se pričakuje, da bo prosilcev za pomoč vse več. Pri čemer pa splošni družbeni pritisk in stigmatiziranje prejemnikov in prejemnic pomoči, spravlja le-te

še v dodatno stisko in v reševanje lastne situacije na skrajne načine, recimo z najemanjem oderuških kreditov. Slednjega bi lahko bilo po predvidevanju predstavnice ZPM Moste Polje vse več.

- Če pomislimo na poslabšanje duševnega zdravja v času COVIDa, na ZPM Moste Polje predvidevajo, da se bo to poslabšanje ob zdajšnjih trendih samo še naraščalo. Pri čemer so čakalne dobe v zdravstvu za psihiatra, psihologa zelo dolge, navsezadnje so težave že pri izbiri osebnega zdravnika. In te težave so kronične. Obenem pa na ZPM Moste Polje opažajo, da je v tem letu bistveno manj materialnih in finančnih donacij, na drugi strani pa je potreb vse več.

RDEČI KRIŽ SLOVENIJE OBMOČNO ZDRUŽENJE LJUBLJANA

- Med osebami, ki dajejo prošnjo za pomoč za plačilo položnic na Rdeči Križ Slovenije, območno združenje Ljubljana (v nadaljevanju: RSK OZLJ), so to pogosto še vedno starejše osebe, predvsem ženska enočlanska gospodinjstva. Nakar so tukaj revni zaposleni in zaposlene. Dosti je tudi invalidsko upokojenih z zelo nizkimi pokojninami. Med slednjimi je tudi kar nekaj mladih, in tudi kar nekaj oseb s težavami v duševnem zdravju, kar je po besedah predstavnice RKS OZLJ tudi posledica njihovih življenjskih okoliščin. Med prosilci je tudi sicer dosti dolgotrajno brezposelnih zaradi zdravstvenih težav. Na RSK OZLJ opozarjajo tudi na osebe, ki morajo poleg vsega tega plačevati najemnino, in tudi na tiste, ki imajo subvencionirano najemnino, včasih težko shajajo čez mesec. Posebej opozarjajo na enostarševska gospodinjstva z nižjo izobrazbo. Pogosto so to mame, ki težko dobijo enoizmensko službo, kar potegne za sabo hude težave glede varstva »malega« otroka. Nadalje so tukaj tujci, recimo (veččlanske) družine iz prostora nekdanje Jugoslavije, in tudi Ukrajine, ki imajo slabo socialno mrežo, in se posledično nimajo kam nasloniti, prisotne so tudi težave s spoprijemanjem z administracijo sistema. Pri družinah iz Ukrajine so sicer na Policiji, kjer se registrirajo, obvestila o možnosti pomoči zanje (hrana, oblačila, vrednostne kartice za nakup živil).
- Na RKS OZLJ tudi prejemajo prošnje za pomoč uporabnikom in uporabnicam, ki so njih usmerile druge nevladne organizacije ter centri za socialno delo. Recimo uporabniki Kraljev ulice, primeroma zaradi pomoči ob posledicah deložacije, potem so tu uporabnice iz materinskih domov, kjer so mamice zaradi nasilja v družini bile primorane oditi z otroki.
- Kar se tiče zadnjih trendov, opažajo na RKS OZLJ, da se veliko oseb obrne nanje zaradi podražitev, predvsem od lanske zime dalje, ko so šli navzgor stroški za ogrevanje, plin, energetiko. Osebe že zdaj dajejo vloge za plačila drv in kurilnega olja. V prvi vrsti se tem osebam ponudi materialno pomoč, medtem ko je denarna pomoč omejena z donacijami, in prošenj je veliko več, kot je na voljo sredstev. Dostikrat gre tukaj potem za kombinirano pomoč. Osebe recimo prejemajo denarno socialno pomoč, del pomoči pa pri njih, lahko tudi pri Mestni občini Ljubljani. Osebe morajo praktično sestaviti skupaj pomoči, da lahko preživijo zimo.
- Na RKS OZLJ imajo tudi program osebnega spremljanja posameznikov in posameznic. Tukaj gre za pomoč osebam s slabo socialno mrežo s pomočjo mreže prostovoljcev. In tukaj je bilo v lanskem letu kar nekaj primerov, kjer se je ugotovilo, da »izbrisani« živijo v prikolicah ali lopi. Domnevno naj bi še bili tovrstni primeri. Ko recimo jeseni pospravijo lastniki vrtov orodje v lopo, se z osebo zmenijo, da lahko tam prezimijo. Med njimi so osebe, ki praktično nimajo veljavnih dokumentov, oziroma urejenega zdravstvenega zavarovanja.
- V slednjem primeru jih RKS OZLJ napotuje na Ambulanto za osebe brez zdravstvenega zavarovanja. V to ambulanto hodijo tudi osebe iz Ukrajine. Tako so imeli primer onkološkega bolnika, ki mu njegovo zdravstveno zavarovanje ni krilo zdravljenja, ker naj ne bi šlo za »nujno zdravstveno pomoč«. Imajo po hkrati nekaj uporabnikov iz področja nekdanje Jugoslavije, ki so na dolgotrajni bolniški in temu primerno nizkih prejemkih, ki pa vztrajajo v Sloveniji zaradi zdravstvene oskrbe.
- V humanitarnem centru RSK OZLJ so medtem opazili povečanje števila upokojenih oseb. Kar se tiče »tipa« družin: če pride na dan med 160 do 170 ljudi, jih je 100 zagotovo enočlanskih, največ dvočlanskih družin. Registriranih uporabnikov in uporabnic pomoči RKS OZLJ je nekje okoli 10 tisoč, krog pomoči se zavrti po šestih tednih. Opaža se, da kar nekaj njihovih uporabnikov in uporabnic ne more najti nove zaposlitve po COVIDu, delodajalci vsi raje iščejo študente. Gospe, ki so prej delale v strežbi, in ki so stare nekaj čez 40 let, tako pravijo, da jih

nihče več noče zaposliti. Imajo tudi primere delavk, ki so bile eno leto zaposlene na javnih delih, nakar jih delodajalec ni zaposlil, isti delodajalec je medtem dal novo vlogo za javna dela, medtem ko te osebe potem pridejo tudi do njih. Prav tako se med uporabniki v zadnjem letu opaža povečano število družin, kjer je eden od staršev izgubil službo, ali kjer sta oba starša na minimalnih prihodkih.

- Na RKS OZLJ posebej izpostavljajo situacijo, kjer morajo osebe, ki dobijo stanovanje od republiškega javnega stanovanjskega sklada, plačati varščino šestih najemnin, kar je tudi do nekaj tisoč evrov, poleg tega da so ta stanovanja prazna in jih morajo opremiti s pohištvo, za kar se ljudje tudi zadolžijo. Občasno pa jim povedo državljani in državljanke Ukrajine, da imajo hude težave z dostopom do (najemnih) stanovanj, na RKS OZLJ poudarjajo da so to videli že prej, recimo pri beguncih iz Sirije in sosednih držav.
- Znanje slovenskega jezika je tudi eden izmed omejevalnih elementov. Tako so imeli primer fanta iz Sirije, ki je delal na Pošti Slovenije, tudi po 12 ur dnevno, nakar se je za njegovo delovno mesto uvedel pogoj znanja slovenskega jezika. Fant si ni mogel niti privoščiti tečaja slovenskega jezika, in na koncu je ostal brez službe. Na RKS ZZ so sicer v okviru enega izmed projektov zaposlili dve medkulturni mediatorki.
- Do RKS OZLJ prihajajo tudi ženske, ki so žrtve nasilja v družini, in dostikrat gre tukaj tudi za ekonomsko odvisnost. Tako se je nanje obrnila gospa z nasilnim partnerjem ki praktično ni imela lastnih prejemkov, spet v drugem primeru je šlo za gospo, ki ni imela odprtega lastnega tekočega računa.
- Sploh na obrobju Ljubljane še vedno deluje širša neformalna socialna mreža, kjer ljudje obveščajo RKS OZLJ o osebah, ki živijo v težki revščini. Medtem ko pa je v sami Ljubljani tega očitno veliko manj. Ravno lansko leto so tako imeli primer gospe, kjer je prostovoljka v eni izmed četrti ugotovila, da te gospe že nekaj dni niso videli. Ko se je poklicala policija, je bilo ugotovljeno, da je bila ta gospa že dva dni mrtva.
- RKS OZLJ je izvajal učno pomoč in psihosocialno pomoč družini, tj. enoletni projekt kot odziv na COVID epidemijo, tako so izpostavili primer mame, ki so jo razbremenili dela obveznosti.
- Na RKS OZLJ pričakujejo, da se bo v zelo kratkem času zgodil porast prošenj za finančno pomoč zaradi povečanih stroškov ogrevanja, nakar bo temu sledil »pomladanski val« (poračun elektrike). Ob tem pa izpostavljajo, da se bo humanitarnemu centru manjšala količina hrane. Razlog je v temu, da se je hrana podražila, oni pa imajo na razpolago isti znesek iz pristojnega EU mehanizma. Znesek pomoči je torej praktično isti, medtem ko so se cene hrane dvignile, zato je posledično na razpolago manj hrane. Ob tem na RKS OZLJ opažajo tudi manjši dotok donacij.

ZVEZA PRIJATELJEV MLADINE SLOVENIJE

- Število družin, ki pomoč poiščejo na Zvezi prijateljev mladine Slovenije (ZPMS), vsako leto narašča. Nanje se obračajo tudi družine beguncev, družine delavcev iz tujine, družine z otroki s posebnimi potrebami, itn.
- ZPMS izvaja različne humanitarne programe, ki jih združujemo pod imenom Eno srce, med drugim Pomoč družinam, Polna šolska torba, Sapramiškin sklad,... V okviru tega programa pomagajo družinam z mladoletnimi nepreskrbljenimi otroki ali pa z otroki s posebnimi potrebami. Prošnjo za vključitev družine v humanitarni program spišejo starši ali skrbniki. Obvezno k prošnji priložijo tudi mnenje določene strokovne institucije, kot so centri za socialno delo, šolske strokovne službe, varne hiše, materinski domovi.
- ZPMS opaža, da se je struktura družin, ki potrebujejo denarno in materialno pomoč v zadnjih letih spremenila. Na njih se obračajo družine, v katerih sta oba starša zaposlena, a z minimalno plačo enostavno ne zmoreta pokrivati vseh stroškov. Največ prošenj po dobijo od enostarševskih družin in družin, ki imajo bolne otroke. Začaran krog revščine se pogosto pojavlja v družinah, kjer je prisotna dolgotrajna bolezen staršev ali otrok. To stanje je povezano z nezaposljivostjo, stroški zdravljenja, nakupom posebnih pripomočkov, z varstvom otrok, s pokrivanjem stroškov zdravil, ki so plačljiva. Ugotavljajo, da vse več zdravil za otroke prehaja na belo listo.
- Na ZPMS opažajo, da se družine obračajo na njih prepozno. Nakopičeni dolgovi so največkrat iz naslova plačila osnovnih mesečnih življenjskih stroškov (elektrika, najemnina, obveznosti za

šolske aktivnosti, ...), velikokrat pa potrebujejo pomoč, saj ostanejo brez pralnega stroja, kurjave,... Izobraževanje otrok je vedno dražje, težava so dragi delovni zvezki, točno določene (dražje) šolske potrebščine (npr. zvezek/kalkulator/nalivnik točno določene znamke), in višanje cen prehrane (če Vlada ne uspe s sprejemom interventnega zakona, ki bi stroške prehrane za starše šoloobveznih otrok ohranila na lanskoletni ravni), da o stroških srednješolcev ne govorimo (nakup posebne opreme). Ob tem opozarjajo, da ne smemo pozabiti na starše (običajno mame), ki so ostale same z vsemi stroški, ne nujno samo zaradi nasilnega odnosa, tudi zaradi sporazumnih razhodov. Ob tem jih veseli sprememba Zakona o Javnem štipendijskem, razvojnem, invalidskem in preživninskem skladu Republike Slovenije, ki od jeseni omogoča enostarševskim družinam lažji postopek za uveljavitev preživitve.

- V zadnjem času imajo tudi vedno več prošelj družin, ki imajo sicer urejen status tujcev v Sloveniji, vendar je skoraj v vseh primerih to velika družina z zaposlenim očetom in brezposelno mamo. Vključevanje teh družin v vsakdanje življenje in aktivnosti je zelo težavno.
- Bojijo se, da bo naraščanje cen prehrane, energentov, najemnin, ... povzročilo tudi povečanje števila prošelj družin, ki se bodo znašle v stiski.
- ZPMS opozarja na poslabšanje duševnega zdravja otrok in mladostnikov v Sloveniji v obdobju med in po epidemiji. TOM telefon[®] – edini anonimni telefon za otroke in mladostnike v Sloveniji je času epidemije zaznal veliko poslabšanje duševnega zdravja otrok in mladostnikov. Prekinitev vrtčevskega in šolskega življenja je za mnoge otroke in mladostnike pomenila izgubo stika s sovrstniki, kar pa je njihova razvojna potreba. Pomenila je izgubo možnost socialnih stikov, možnost dobiti kvalitetno učno pomoč, možnost umakniti se iz družine z disfunkcionalnimi vzorci. Varovalni dejavnik za duševno in fizično zdravje otrok so vsekakor tudi šolske in obšolske dejavnosti, ki so bile prekinjene. Vpliv epidemije na otroke in mladostnike se je pokazal tudi pri vprašanjih, s katerimi se obračajo na TOM telefon[®]. Teme, ki so bile na TOM-u v letih pred epidemijo prepoznane kot prevladujoče, so odnosi z vrstniki, ljubezen, spolnost, telesni razvoj in šola, in so s pojavom epidemije stopile v ozadje. V ospredje pa so stopile teme, vezane na družino, duševno zdravje in samomorilno razmišljanje. Najpogostejše tematike so bile tako »odnosi s starši«, »nasilje v družini«, »odnosi z vrstniki«, »depresivnost« in »samomorilne misli«. Z normalizacijo družabnega življenja so se na srečo počasi začele vračati prejšnje teme, ki so običajne za otroke in mlade v razvoju. Kljub temu je še vedno veliko kontaktov, povezanih s psihičnimi stiskami. Ob tem pa se ta populacija srečuje z zelo dolgimi čakalnimi dobami v zdravstvu za primerno obravnavo. Pomanjkanje pedopsihiatrov, psihologov, pediatrov je nevzdržno.
- ZPMS ob tem opozarja, da je potrebno upoštevati, da prihodnje neugodne razmere v Sloveniji lahko povzročijo velike težave pri zbiranju donacij in posledično manj priložnosti pomagati vsem družinam, ki se obračajo na njih. V zadnjem letu so bile humanitarne organizacije deležne manj materialnih in finančnih donacij, potrebe pa ostajajo enake oz. jih letošnje zimo pričakujemo še več. Tako so tudi nevladne organizacije v stiski, koliko bodo sploh lahko pomagale in ali bodo morale celo okrniti svoje delo. Vse se draži, razpoložljiva sredstva za ta namen pa ostajajo enaka.

ZVEZA DRUŠTEV UPOKOJENCEV SLOVENIJE

- Zveza društev upokojencev Slovenije (ZDUS) izvaja javni socialnovarstveni program Starejši za starejše. Program Starejši za starejše izvaja prostovoljsko pomoč po vsej Sloveniji že od leta 2004. Glavnino sredstev za delo zagotavlja sedemletna pogodba z MDDSZEM, manjši del pa Fundacija invalidskih in humanitarnih organizacij (FIHO), Mestna občina Ljubljana (MOL) ter donatorji in sponzorji.
- Uporabniki programa so starejši od 69 let, ki jim medvrstniška prostovoljska pomoč omogoča, da lahko ostanejo v domačem okolju tudi, ko vseh vsakdanjih opravil in skrbi zase ne morejo več opraviti povsem samostojno. Čeprav večina starejših želi čim dlje ohraniti vsaj delno samostojnost, so med njimi tudi taki, ki si iz različnih razlogov želijo živeti v socialnovarstvenem zavodu, a ostajajo doma, ker si ne želijo finančno obremenjevati potomcev, lastni dohodek pa jim onemogoča odhod v dom.

- Ob koncu leta 2021 je bilo v program vključenih okoli 200.000 starejših, od katerih jih je bilo obiskov prostovoljcev deležnih 145.000 oseb. Pomoč so prostovoljci nudili 14.888 osebam, ki so jim zagotovili 50.637 različnih oblik pomoči v okviru društev upokojencev, nekaj več kot 2.200 pa so jih pomagali organizirati s pomočjo drugih organizacij, kot so zavod za oskrbo na domu, dobrodelne organizacije (Karitas, EHO podpornica, RKS, civilna zaščita, SCD, patronažna služba, lokalna skupnost).
- podatki ZDUS kažejo, da se materialno stanje starejših slabša. Za ilustracijo nekaj števil:
 - 19 % vse vključenih starejših poroča, da jim lastni dohodek ne zadošča za preživetje, več kot 40% pa o svoji materialni stiski sploh ne želi govoriti;
 - če bi potrebovali tujo pomoč in bi bila ta plačljiva, je 45 % uporabnikov ne bi moglo plačati oz. bi jo lahko plačali samo delno;
 - prostovoljci ZDUS na terenu naletijo na primere, ko uporabniki nimajo tople vode, stranišč v stanovanju in kopalnic, takih je med 9 -12 %, odvisno od pokrajine, v kateri živijo;
 - rahlo narašča odstotek takšnih, ki kljub temu, da ne zmorejo ali le stežka pokrivajo mesečne izdatke, ne poiščejo pomoči in je ne prejema s strani svojcev;
 - kar 7% vprašanih starejših ima na dan le 2 obroka hrane;
 - 18% starejših je povedalo, da jim, kadar so v stiski ne pomaga nihče, le 5 %, da jim pomagajo javne službe in nevladne organizacije.
- Materialna prikrajšanost starejših zaradi nizkih dohodkov prinaša tudi digitalno revščino, ta pa zaradi oteženega dostopa do storitev siromaši starejše na več načinov. Le okoli 20% uporablja informacijsko tehnologijo redno, še okoli 13 % pa občasno. 52% starejših nima pogojev, da bi tehnologijo uporabljali, ker je ne poznajo, si ne morejo privoščiti nakupa elektronskih naprav ali si jih ne želijo, jim ne zaupajo ali jih ne zmorejo uporabljati, jim ni dostopna zaradi slabe pokritosti z mobilnimi omrežji. Tudi zaradi tega so direktno materialno prikrajšani, imajo npr. omejen dostop do ugodnejših nakupov (akcije, znižanja, kuponi), ne morejo si, npr. uporabljati aplikacij, ki bi jim omogočila sporočanja stanja na števcu plina ali elektrike, plačujejo pavšal in jih poračuni energentov ob začetku leta spravijo v finančno stisko, ki ji morda ne bodo kos.
- Precejšnja materialna neenakost obstaja tudi med starejšimi, ki živijo v urbanih središčih in tistimi na podeželju, predvsem pa je nesorazmerje veliko med posameznimi pokrajinami – Pomurje, Podravje ter Posavje in Zasavje imajo bistveno večji delež starejših, ki si sami ne zmorejo zagotoviti finančne varnosti.
- Materialno stisko zlasti v manjših in bolj odročnih krajih povečuje zapiranje izpostav pošte ali banke ter ukinjanje bankomatov, zaradi česar postane pot prebivalcev do teh storitev daljša in povezana z več stroški (npr. ker brezplačen javni prevoz za starejše ni na voljo morajo prositi sosede, da jih peljejo, a se čutijo dolžne plačati bencin in še nagrado za pomoč).